

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Domácí násilí páchané na seniorech

obor Sociální pedagogika

Vypracoval: Tomáš Carda

Vedoucí práce: PhDr. Olga Vaněčková

České Budějovice, 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Podpis

Poděkování

Tímto způsobem bych chtěl velmi poděkovat vedoucí této bakalářské práce, vážené paní PhDr. Olze Vaněčkové za její trpělivost, vstřícný přístup, cenné rady a čas, který mi věnovala pro přípravu bakalářské práce. Zároveň také děkuji mé rodině, která mi po celou dobu psaní této bakalářské práce byla velkou oporou.

Abstrakt

Bakalářská práce vysvětluje čtenáři základní pojmy týkající se problematiky domácího násilí a seznamuje ho s výchozí terminologií. Jednou ze skupin, která se stává stále častěji obětí domácího násilí, jsou senioři. Vzhledem k určitým charakteristikám života ve stáří jako je sociální izolace, závislost na druhých, či nepříznivé socioekonomické faktory představují velmi zranitelnou skupinu. Cílem práce bude v teoretické části popsat a analyzovat fenomén násilí na seniorech, ukázat jeho příčiny, seznámit s možnostmi řešení a způsoby prevence. V praktické části práce bude zjišťovat, v jaké míře a formě je v současné době páčáno domácí násilí na seniorech ve vybraném domově důchodců pro seniory. Pro naplnění cílů bude u seniorů žijících v rezidenčním zařízení použita metoda dotazníkového šetření, na jejímž základě budou následně zjištěny odpovědi, které budou vyhodnoceny a interpretovány.

Klíčová slova: Domácí násilí, senior, pachatel, prevence

Abstract

The bachelor's thesis explains to the reader the basic concepts related to the issue of domestic violence and introduces him to the default terminology. One of the groups increasingly becoming victims of domestic violence is the seniors. Due to certain characteristics of life in old age, such as social isolation, dependence on others, or adverse socioeconomic factors, they represent a very vulnerable group. The main work will be to describe and analyze the phenomenon of violence against the elderly in theory, to show its causes, to acquaint with the possibilities of solutions and methods of prevention. In the practical part of the thesis, it will find out to what extent and form domestic violence is currently committed against the elderly in a selected retirement home for the elderly. In order to meet the objectives, a questionnaire survey method will be used for seniors living in a residential facility, on the basis of which responses will subsequently be identified, which will be evaluated and interpreted.

Keywords: Domestic violence, senior, offender, preventiv

OBSAH

ÚVOD.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	9
1.1 Domácí násilí ve společnosti	9
1.2 Definice domácího násilí.....	9
1.3 Vymezení základních pojmů	10
1.4 Znaky domácího násilí.....	11
1.5 Mýty o příčinách domácího násilí	13
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ NA SENIORECH.....	14
2.1 Vymezení pojmů senior a EAN.....	14
2.2 Stáří.....	15
2.3 Postoj společnosti vůči seniorům	15
2.4 Pachatelé domácího násilí	17
2.5 Formy domácího násilí.....	18
2.6 Problematika domácího násilí	19
2.6.1 Úloha a odpovědnost pracovníků s oběťmi domácího násilí	19
2.6.2 Osoba ohrožená domácím násilím ve zdravotnickém zařízení.....	20
3 MOŽNOSTI PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ NA SENIORECH	21
3.1 Co je možné poradit osobám ohroženým domácím násilím	21
3.2 Pojem manipulace a její význam ve vztahu k ohrožené osobě.....	22
3.3 Postup a řešení domácího násilí z hlediska Policie České republiky	23
3.4 Právní úprava domácího násilí v České republice.....	24
3.5 Intervenční centra a jejich služby ohroženým osobám.....	25
3.6 Místa pomoci pro ohrožené osoby domácím násilím.....	27
II. PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 PREZENTACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	29
4.1 Cíl šetření a výzkumné otázky.....	29

4.2	Metodologie výzkumné části	29
	4.2.2 Charakteristika respondentů.....	29
	4.2.3 Postup šetření	30
4.3	Výsledky dotazníkového šetření	30
4.4	Vyhodnocení výzkumných otázek.....	45
4.5	Případové studie	47
5	ZÁVĚR.....	49
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	50
7	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	54
8	SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je domácí násilí páchané na seniorech. Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit, v jaké míře a formě dochází u seniorů v domově důchodců k domácímu násilí a jaká osoba je jeho pachatelem. Vzhledem k tomu, že se nejedná o fenomén dnešní doby, jelikož domácí násilí v jakékoliv formě v naší společnosti bylo, stále je a zároveň i nadále bude, jsem se rozhodl o sepsání této práce z několika důvodů. Jako první z nich bych zmínil skutečnost, že věková kategorie seniorů je jednou z nejvíce ohrožených skupin v naší společnosti, jelikož zdraví seniorů je v jejich věku velice rizikové, respektive je zasaženo různými nemocemi a chorobami a senioři jsou tak závislí na ošetřování a péči své rodiny, nejbližších přátel a ošetřovatelů ve zdravotnických zařízeních, čímž u těchto jmenovaných skupin vzniká velké riziko domácího násilí. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou část a praktickou část. Teoretická část je zaměřena na výklad základních pojmů domácího násilí, jeho druhů, forem, rozlišení a znaků, zároveň také příčiny vzniku domácího násilí, prevence a způsoby, jak domácí násilí omezit. V praktické části je zpracovaný rozbor výzkumného řešení, a to dotazníkovou formou za pomoci účelově vybraných otázek na korespondenty cílové skupiny seniorů, kde bylo hlavním cílem zjistit, v jaké míře, podobě a způsobu řešení se setkali s jakoukoliv formou domácího násilí. Pro účely tohoto zjištění bylo ve výzkumném projektu použito kvantitativního výzkumu v domově důchodců pro seniory v Českých Budějovicích. Vzhledem k tomu, že jsem v současné době zaměstnán jako řadový policista u Policie České republiky, zaměřil jsem se v teoretické části této bakalářské práce na prevenci, způsob řešení ze strany PČR domácího násilí a také na možnosti řešení domácího násilí ze strany ohrožené osoby. Zároveň jsem se pro účely této bakalářské práce rozhodl představit případové studie, které čtenáři nabídne reálný pohled na případy, které byly v problematice domácího násilí ze strany Policie České republiky nejvíce evidovány a řešeny. Dále bych rád v této úvodní části bakalářské práce zmínil, že z pohledu sociální pedagogiky je problematiku domácího násilí možné charakterizovat jako sociálně patologický jev, který ve velké míře porušuje sociální, morální či právní hodnoty stanovené naší společností.

I. Teoretická část

1 Domácí násilí

1.1 Domácí násilí ve společnosti

Problematice zneužívání stáří, na rozdíl od týrání a zneužívání dětí a zvířat, je v České republice věnována malá pozornost, což je v dnešní době pandemie Covid-19 velmi znepokojivé, jelikož tato cílová skupina seniorů je svým věkem odkázána na pomoc druhých osob. Podle Tošnerové může mít týrání a zneužívání starých lidí mnoho podob a forem od fyzického násilí, přes sexuální zneužívání, vyhrožování, vydírání a ponižování, odmítání pomoci nebo zanedbávání. Ustálená představa, že oběťmi násilí jsou výlučně staří lidé fyzicky handicapovaní či psychicky nemocní, není zcela reálná. Oběťmi týrání se mohou stát i staří lidé zdraví a soběstační, což je dáno jejich obecně větší zranitelností. Samotný vyšší věk i u relativně zdravého seniora může být provázen špatným zacházením ze strany rodinných příslušníků i dalších osob, které se v okolí seniora pohybují (Tošnerová, 2002). Násilí na seniorech může také probíhat v institucionálních zařízeních, kde se tohoto jednání mohou dopouštět lidé ze zdravotnického personálu nebo sociálních pracovníků. Ve většině případů má ohrožená osoba o tomto jednání strach s kýmkoliv hovořit, ať již má obavy z dotyčného personálu, nebo z vlastního studu, respektive v nedůvěru k státním institucím a orgánům, které se touto problematikou domácího násilí zabývají. Zvýšenou újmou seniorů v rodinném prostředí lze vysvětlit zejména jejich sociální izolaci a osamocení, fyzickou slabostí a infantilitou danou jejich vyšším věkem. Tyto uvedené skutečnosti vedou k nadvládě pachatele k opakovanému špatnému jednání, které může docílit až v trestně postižitelné jednání.

1.2 Definice domácího násilí

V České republice bývá částí odborné a drtivé většiny laické veřejnosti domácí násilí chápáno spíše v širším slova smyslu a bývá jím myšleno v podstatě totéž, co definovala Rada Evropy v roce 1985 jako násilí v rodině: *Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin nebo opomenutí, které je spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů a zároveň ničí život, tělesnou nebo duševní integritu, svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně narušují vývoj jeho osobnosti* (Voňková, 2004).

Bednářová et al. (2009) uvádějí: *Domácí násilí označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, přičemž jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Jedná se o fyzické i slovní útoky, tělesné týrání, omezování osobní svobody, vydírání, sexuální zneužívání a výhrůžky. Toto chování vyvolává trvalý strach oběti ze svého trýznitele, což umožňuje násilníkovi udržovat nad obětí neomezené mocenské postavení a donutit ji, aby se podřídila jeho vůli. Kontrolou veškerého života oběti uplatňuje násilník jako svůj samozřejmý nárok* (Bednářová Z., Macková K., Wunschová P., Bláhová P., c2009).

Podle Střílkové představuje domácí násilí špatné zacházení, které zahrnuje tělesné útoky a pohrůžky obdobným násilím nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví. Jedná se o agresi jedné osoby proti druhé, jejímž cílem je ublížit, poškodit nebo poranit, v extrémním případě dokonce i zabít (Střílková in Voňková. J., Huňková, 2004). Domácí násilí je definováno jako fyzické, psychické anebo sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti (Čírtková & Vitoušová, 2007).

Domácí násilí je v současné době považováno za poměrně výjimečný jev, přičemž jeho mimořádnost primárně neplyne z individuálního násilí, ale z možnosti, vůči komu a za jakých psychologických okolností je uplatňováno (Střílková, 2009).

1.3 Vymezení základních pojmů

V této kapitole bakalářské práce byly vymezeny základní pojmy, které jsou nejčastěji v problematice domácího násilí užívány a prezentovány. Samozřejmě existuje spousta názorů a teorií pro správné označení, ovšem pro účely této práce byla použita přesná citace ze zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky:

Ohrožená osoba – je osoba, která je ohrožena nebezpečným útokem proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažným útokem proti lidské důstojnosti, ze strany násilné osoby – *článek 1 písmene d) ZPPP číslo 200/2008 Sb., o provádění vykazání, (zákon číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky).*

Násilná osoba/pachatel – je osoba, která ohrožuje ohroženou osobu na životě, zdraví anebo svobodě nebo lidské důstojnosti, žije s ohroženou osobou ve společném obydlí, je či

byla spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a lze důvodně přepokládat, že se tato osoba bude dopouštět i nadále nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti. Touto osobou může být samozřejmě jak muž, tak žena. – *článek 1 písmene c) ZPPP číslo 200/2008 Sb., o provádění vykázaní, (zákon číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky).*

Obydlí – rozumí se tím byt, dům nebo jiný objekt, jehož prostor násilná a ohrožená osoba obývají společně, přičemž se vyžaduje jen faktický stav společného bydlení, nikoliv vedení společné domácnosti: právním titulem společného bydlení může být např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah, ale i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů – *článek 1 písmene h) ZPPP číslo 200/2008 Sb., o provádění vykázaní, (zákon číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky).*

1.4 Znamky domácího násilí

Domácí násilí je v mnoha případech velice těžko rozeznatelné od násilí běžného, tzv. násilné kriminality, ale i tak si společnost prostřednictvím své právní vzdělanosti začíná uvědomovat důležitost a rozpoznatelnost problematiky domácího násilí. Domácí násilí není v tomto znění uvedeno a charakterizováno v trestním zákoníku, ale má jako jakýkoliv jiný trestný čin pevně danou skutkovou podstavu a jednotlivé znaky, které musí být ve všech svých bodech naplněny. Pokud tak nejsou dodrženy všechny znaky pro domácí násilí, není možné danou problematiku tímto termínem označovat, jelikož se jedná o násilí obecného formátu.

Obecně lze hlavní znaky domácího násilí vymezit do níže uvedených skupin:

- násilí – násilné incidenty mohou nabývat různých podob, zpravidla se jedná o kombinaci několika forem. V České republice je nejčastější formou domácího násilí kombinace fyzického a psychického násilí, přičemž v jednotlivých incidentech je vždy zastoupeno fyzické napadení obětí společně s psychickým ponižováním. Psychická podoba týrání, podobně jako sexuálního obtěžování a vynucování sexuálních aktivit se izolovaně (bez přítomnosti fyzického násilí) vyskytuje spíše ve výjimečných případech.

- opakovatelnost a dlouhodobost – za domácí násilí nelze považovat ojedinělý a jednorázový incident, i tak mu ale lze připisovat závažné důsledky.

- vzájemná blízkost osob – oba aktéři jsou, nebo v minulosti byli osobami blízkými. K domácímu násilí dochází uvnitř reálného partnerského vztahu dvou osob, např. v manželství, v partnerství, nebo v jiném obdobně déle trvajícím vztahu, dále také v prostředí mezigeneračního vztahu, např. mezi rodiči a dětmi či prarodiči a vnuky.

- uplatnění moci a kontroly – postavení oběti a pachatele je nerovné a jejich role se v průběhu opakovaných incidentů nemění, tzv. jednoznačné rozdělení rolí. Pachatel uplatňuje kontrolu nad životem oběti zejména v oblasti jejích sociálních kontaktů a také v oblasti ekonomické. Násilím uplatňuje moc nad jejím každodenním životem, přičemž domácí násilí není spor, hádka nebo rvačka, při kterých je postavení obou stran incidentu vyvážené.

- složitý postoj oběti k pachateli – oběť domácího násilí své chování prezentuje jiným způsobem. Rozdíl je v chování oběti k cizímu pachateli, nebo k pachateli, kterého osobně zná. Ochota k potrestání pachatele je kolísavá, jelikož po násilném incidentu hledají pomoc, posléze však mohou svůj postoj a rozhodnutí změnit. Důvodem může být psychický tlak a oprávněný strach vzhledem ke skutečnosti, že oběť s pachatelem nadále bydlí ve společné domácnosti.

Domácí násilí nebývá jednorázovým činem, ve většině případů se jedná o cyklicky se opakující se stadia. První projevy domácího násilí bývají nenápadné a můžeme obecně uvést, že většina obětí nedokáže přesně sdělit, co bylo prvním spouštěcím mechanismem a kdy vlastně domácí násilí ve vztahu začalo. Průběh každého vztahu i projevů násilného jednání v něm se různě liší, ale i tak se v něm přesto dají vysledovat společné rysy. Násilí se totiž objevuje ve fázích, které se cylindricky opakují. Tyto fáze bývají vlivem cyklické podoby označovány za kruh domácího násilí nebo také spirála násilí. V tomto označení je také zohledněna vzrůstající agresivita a brutalita útoků (Střílková, 2009).

Domácí násilí prochází třemi fázemi:

- fáze vytváření napětí bezprostředně předchází období týrání. Agresor bývá rozčilený, žárlivý, podrážděný, zuřivý, explozivní a oběť neustále kritizuje. Oběť se v této fázi být ochotná, uctívá, poslušná, obviňuje sebe sama a snaží se tím, že ve všech směrech vyhoví násilníkovi, především se tak snaží vyhnout konfliktu.

- období týrání, ve kterém agresor ztrácí kontrolu nad svým jednáním a dochází k eskalaci fyzického a psychického násilí. Oběť se v této fázi cítí bezmocná, má strach a vůči agresorovi cítí zlobu.

- poslední fáze je občas také nazývána obdobím usmiřování, fází lásky nebo poetickým označením líbánky. Agresor po období týrání cítí vinu, oběti se snaží opakovaně omluvit a slibuje jí, že násilí se již nebude nikdy opakovat, přesvědčuje ji o svých citech. Oběť mu v tomto směru důvěřuje, má naději, že se vztah urovná a agresorovi odpustí.

Výše uvedené fáze se pak vzájemně opakují a prolínají. Jediné, co se střídá a mění, je intenzita týrání a poměr délky trvání jednotlivých fází. Ve většině případů se zkracuje fáze tzv. líbánek a vytváří, respektive se prodlužuje fáze týrání.

1.5 Mýty o příčinách domácího násilí

Obecně nelze konstatovat, že by pro příčiny domácího násilí platila přesná definice a charakteristika. Každá situace pro domácí násilí se různě liší, je spáchána za jiné konstelace a různých proměnných faktorů. Je obtížné stanovit prioritní a jednotvárnou příčinu, které vede k naplnění skutkové podstaty domácího násilí.

Pro účely této kapitoly byly mýty o příčinách domácího násilí obecně charakterizovány podle Čírtkové, která uvádí následující:

1. mýtus – Příčinou domácího násilí je špatná reakce oběti na počátky násilí. Domácí násilí existuje proto, že si oběť nechá všechno líbit a žádným způsobem se nebrání. Z odborného hlediska je toto uvažování mírně řečeno sporné, spatřuje totiž příčinu v oběti, která není schopna si s jakýmkoliv druhem domácího násilí poradit. Teoretické, praktické i morální důsledky tohoto postavení jsou bez nadsázky katastrofální.

2. mýtus – Příčinou domácího násilí je tolerance, případně až nulová reakce společnosti. I toto tvrzení je chybné, jelikož případná okolnost je zaměřována za příčinu. Odpovědnost je z násilné osoby přenášena na společnost.

3. mýtus – Příčinou domácího násilí je kopírování agresivního jednání z původní rodiny. Agresivní jedinec převzal jednotlivé vzorce násilného chování v rodině, kde byl vychován. V jednotlivých případech tomu tak může opravdu být, pak ale dlužíme odpověď na otázku: Kde vzniklo domácí násilí v původní rodině? (Čírtková a kol., 2007).

2 Domácí násilí na seniorech

2.1 Vymezení pojmů senior a EAN (špatného zacházení)

Pro definování a označení významu slova senior nelze v odborné literatuře najít přesnou a jednoznačnou definici, která toto označení jednoznačně vystihuje. Nejvíce mě pro účely této práce z dostupné literatury zaujalo označení a vysvětlení pojmu senior, které je z odborné literatury možné charakterizovat jako *člověka završujícího životní fázi se specifickým postavením ve společnosti (Sak, Kolerásová, 2012) nebo člověka, který dosáhl vyššího (přesně nespifikovaného) věku, přičemž s rostoucím věkem se obecně předpokládá také celkově zhoršující se zdravotní stav (Macháčková, 2002), či jako pojem emocionálně neutrální označující člověka v celém věkovém období staří (Špatenková, Smékalová, 2002).*

Haškovcová uvádí, že do věkové skupiny seniorů patří staří lidé, kteří jsou jemní a zejména ti, kteří jsou zčásti nebo zcela nesoběstační. Takto specificky uvedení senioři tak bývají nezdědka terčem nejrůznějšího týrání. Zatímco týraným dětem se věnuje jistá, i když stále nedostačující pozornost a začíná se také stále ve větším množství daná problematika domácího násilí věnovat ženám i mužům, je i nadále cílová skupina seniorů stále na okraji zájmu veřejnosti (Haškovcová, 2004).

Podle Špatenkové se veřejnost v současnosti přiklání k ekologickému modelu, který posuzuje násilí na seniorech jako výsledek individuálních, interpersonálních a společenských faktorů. Konkrétní případy týrání, vykořisťování a zanedbávání tak představují složitý vzorec, který je složen z mnoha příčin, navíc obtížně odhalitelných. Nelze očekávat, že si o něm budou vypovídat samotní staří lidé, neboť se obávají hanby a studu, neradi si přiznávají vlastní selhání v rodičovské roli a často nemají na alternativní řešení své situace dost fyzických nebo psychických sil. Velká část veřejnosti také domácí násilí v rodině navíc toleruje jako soukromou záležitost, která je vsazena do intimního rodinného prostoru (Špatenková, 2011).

V kontextu s výše uvedenou problematikou je v současné době také používáno označení EAN (*zkratkou pro výraz Elder Abuse and Neglect*). V českém překladu je dané označení uváděno jako špatné zacházení se seniory, ubližování seniorům, týrání seniorů a zneužívání seniorů (Martinková, 2009).

2.2 Stáří

Život každého jedince se skládá z jednotlivých vývojových období, které je charakterizováno určitými strukturálními, respektive funkčními znaky a změnami ve vztahu mezi organismem a přírodním nebo sociálním prostředím. Soubor těchto specifických charakteristik zpravidla od sebe odlišují jednotlivá vývojová stádia. Například období nitroděložního života, období kojenecké, dětské, dospělosti a také stáří. Stáří je tedy poslední vývojovou etapou a relativně tak souvisí se všemi předcházejícími fázemi, jelikož každá z nich vtiskla stáří svou pečeť, respektive zde zanechala zde svůj otisk. Současně však má stáří svá biologická specifika, která je zásadně odlišují od jiných vývojových stadií. Tato skutečnost je rozhodujícím klíčem k pochopení stáří jak v teorii, tak v praxi (Pacovský, 1990).

Podle Pacovského je stáří přirozenou, ale také poslední etapou ontogenického vývoje. Stejně jako ostatní vývojová stádia, má i stáří speciální znaky, které je odlišují od předcházejících životních etap. Stárnutí je v úzkém slova smyslu přechodnou vývojovou životní etapou mezi dospělostí a stářím (Pacovský, 1990).

Podle Vykopalové ve stáří dochází k celé řadě dalších životních změn, které vyplývají z přirozeného procesu stárnutí a snížené schopnosti organismu vytvářet nové látky a odolávat určitým změnám. Z tohoto důvodu také lidé ve stáří směřují k činnostem, které až dosud vykonávali a které velmi dobře ovládají, což je do značné míry ovlivněno i charakterem vrozené inteligence. Stáří je vyvrcholením dosavadního života každého jedince, ale je také spojeno s otázkami týkající se konce života a smrti. Velká skupina lidí v pokročilém věku, ale i jejich rodinní příslušníci nejsou v mnoha případech tuto nastávající situaci připraveni žádným způsobem řešit (Vykopalová, 2001).

Všechny psychické změny, které nastávají ve stáří, mají velký význam i ve vztahu k právu, např. k orgánům činným v trestním řízení, ať se již jedná o výslechové situace a posouzení věrohodnosti výpovědi jako svědka, poškozeného nebo oběti. (Vykopalová, 2009).

2.3 Postoj společnosti vůči seniorům

Tato kapitola se zabývá vysvětlením a popisem postoje naší společnosti vůči cílové skupině seniorů. Podle Pacovského se na pozadí obecných zákonitostí celé společnosti zabývá zvláštní problematikou staré subpopulace a poskytuje podněty k řešení jednotlivých jevů.

Sociální struktura každé společnosti je neoddělitelně sloučena se společenskými vztahy, které se promítají do celkového sebehodnocení určité věkové skupiny obyvatel (Pacovský, 1990).

V kontextu s výše uvedenou problematikou je potřeba zmínit pojem převzatý z anglického slova age, které znamená věk, respektive stáří. Ageismus je společenský předsudek vůči stáří, přičemž toto označení obsahuje předsudky a negativní představy o starých lidech (Palmore in Tošnerová, 2002).

Tošnerová ve své publikaci uvedla pojem ageismus a jeho příbuzné slovní pojmy podle encyklopedie Diderot, verze 2002 takto:

- **Ageismus** – věková diskriminace postihující lidi staršího věku; může vést k věkové segregaci a vyčleňování ze společnosti. Je podporován ekonomicky, sociálními problémy a společenskými představami podceňujícími stáří.

- **Předsudek** – kriticky nezhodnocený úsudek vycházející z myšlenkových stereotypů, který je silně ovlivněný tradicí a osobní zkušeností.

- **Stereotyp** – v psychologii a sociologii jde o fixní a navyklý vzorec myšlení nebo chování; respektive soubor představ, které mají příslušníci společenské skupiny o sobě (autostereotyp) nebo o jiných (heterostereotyp). Sociální stereotyp zahrnuje hodnotící, často iracionální soudy a mívá blízko k rasovým nebo etnickým předsudkům. Změna individuálního i sociálního stereotypu je obtížná a zároveň je provázána negativními emocemi (Encyklopedie Diderot in Tošnerová, 2002).

Obecně lze podle Pacovského uvést, že dokud bylo málo pravděpodobné, že se člověk dožije vysokého věku, bylo stáří spíše uctíváno, čímž lze přepokládat, že bylo považováno spíše za záležitost individuální než společenskou. Na stáří se z pohledu společnosti pohlíželo jako na výjimečnost, starcům byla přikládána moudrost, rozvaha a jedinečné schopnosti, ať už se jednalo o schopnosti zdánlivé nebo skutečné (Pacovský, 1990).

Nebezpečí degradace stáří je na nejvyšší úrovni ve společnosti s vysokou produktivitou, a to přesto, že těmto lidem již nehrozí bída a nouze, nýbrž zásadní změna společenské role a statut, tzv. ztráta programu. Podle Pacovského (1990) se objevují v podstatě dva modely řešení a jsou teoreticky zdůvodňovány:

- teorie aktivity vychází z názoru, že pokud nemá starší člověk zdravotní potíže a diametrálně se neliší se od jiných lidí, má zůstat po všech stránkách plně aktivní

- teorie stažení naopak sděluje, že stárnoucí člověk se má v předstihu připravovat na důstojný odchod do důchodu a ze společnosti. Dále se má člověk ze společnosti vzdálit včas, odchod z aktivního života se má dít pouze na základě dobrovolného rozhodnutí. Vhodné je volit princip postupnosti, což znamená plynule se vyvazovat z funkcí, závazků, povinností a odpovědnosti.

V současném stupni rozvoje naší společnosti jde především o to, aby společnost přijala stáří, respektive seniory jako realitu a starou subpopulaci jako svou nedílnou součást. Stará generace nesmí zůstat bez žádné role (Pacovský, 1990). Cílovou skupinu seniorů nelze přehlížet nebo zcela účelně ignorovat, jelikož právě tato skupina je vlivem svého stáří a dalších vlastností rizikovou skupinou v problematice domácího násilí. Je v zájmu celé společnosti, aby každý jedinec se základními morálními vlastnostmi danou skupinu respektoval, chápal, naslouchal a v případě projeveného zájmu jí také vlastními silami a vhodnými rozhodnutími pomohl.

2.4 Pachatelé domácího násilí na seniorech

Pachatelé domácího násilí můžeme označit jako násilnou osobu a může jím být kdokoliv, jen zřídka se v této problematice jako pachatelé ocitají nezletilé osoby. Od konce sedmdesátých let se kriminologie, psychologie a sociologie snaží vysvětlit příčiny domácího násilí. Jejich závěry vyústily ve snaze objasnit domácí násilí faktory spočívajícími v individuálních, respektive specifických rysech osobnosti, eventuálně její psychopatologii. Nebyly nalezeny žádné faktory, které by objasnily týrání partnerek/partnerů v intimních vztazích, ale bylo upozorňováno na faktory sociálně – psychologické, jako jsou zážitky z dětství, které mohou vyústit v mezigenerační přenos intimního násilí. Tato hypotéza se potvrzuje více u mužů, kteří jsou evidováni jako pachatelé než u žen jako obětí. Sociologicky orientovaní badatelé vysvětlují výskyt domácího násilí sociálně strukturovanou nerovnoprávností ve společnosti a tím i v rodinných vztazích (Holá, 2016).

Pachatelé domácího násilí se charakterizují selektivně tyranizujícím chováním, které poukazuje na existenci kontrolních mechanismů, přičemž mají dvě strany osobnosti, veřejnou a soukromou. Pachatelé domácího násilí jsou většinou osobnostmi s nízkou sebeúctou, ale s

vysokou sebedůvěrou, věří v nadřazenost mužů, určenou rolí muže v rodině. Za jejich činy může někdo jiný. Své chování vysvětlují požíváním alkoholu nebo drog, ztrátou kontroly jako mechanismu zvládnání stresových situací.

2.5 Formy domácího násilí

Senioři velmi často skrývají a popírají, že je na nich páčáno domácí násilí. Jednou z možných příčin je vlastní stud, že jako rodiče a vychovatelé selhali a jednak skutečnost, že jsou na agresorech zcela závislí. Jako dalším důvodem je vlastní strach ze stupňované agresivity, jakou násilník proti nim může použít a vyvinout. Pokud senior navíc trpí nějakým handicapem, je prakticky nemožné, aby se nějakým způsobem bránil a mohl tak, jako ohrožená osoba, vyhledat odbornou pomoc, jelikož i samotná prosba o pomoc vyzní do prázdna. V těchto případech je často jediným člověkem, který může ohrožené osobě pomoci, je ošetřující pracovník nebo lékař. Jako cizí a nezávislá osoba vstupuje do domácnosti a soukromí seniora umístěného v rezidenčním zařízení a na základě doptávání, respektive vhodně zvolených otázek, empatie a profesionálního přístupu může mnohé zjistit a odhalit (Úlehlová, 2009).

Podle Čižmárikové jsou pro podoby fyzického týrání u seniorů typické nejasné pády a úrazy, podlitiny a popáleniny neobvyklého typu na neobvyklých tělesných místech, stopy po utahování a umístěných popruzích, respektive otisky prstů na kůži, dehydratace, podvýživa, nedostatečná hygiena a opakované chybné podávání léků (Čižmáriková in Úlehlová, 2009).

Psychické násilí u seniorů mívá podobu vydírání, přestěhování nebo umístěním osoby do domova pro seniory či ústavního prostředí, zdůrazňování bezmocnosti, nadbytečnosti či toho, že je cílová skupina seniorů pouze na obtíž. Agresoři poškozují předměty, na kterých je senior citově závislý, jedná se například o fotografie, dárky, upomínkové předměty a starožitnosti. Výjimkou nejsou vulgární nadávky, záměrné přesouvání předmětů denní potřeby, aby je senior nemohl najít na známém místě, což přizívuje jeho pocit, že už si vůbec nic nepamatuje. Psychicky týraní senioři trpí poruchami spánku, jsou rezignovaní a zmatení, depresivní a úzkostní, vyhýbají se přímému slovnímu i očnímu kontaktu (Úlehlová, 2009).

Ekonomické násilí páchané na seniorech hodně souvisí s názorem, že rodiče mají své děti život a finančně jim vypomáhat, což v mnoha rodinách směřuje k tomu, že je tento druh výpomoc považován na normu a pokud se senior tomuto názoru vzepře, tak přichází trest.

Velké množství takto ohrožených starých lidí raději poslušně odevzdává část svého důchodu nebo celoživotních úspor, aby tak předešli zlobě či fyzickému násilí. Ekonomické násilí se mohou dopouštět i pečovatelé docházející pravidelně do domácnosti seniora nebo také osoby ošetřovatelů a zdravotnického personálu v rezidenčních zařízeních (Úlehlová, 2009).

Sexuální násilí je dalším, poměrně obtížně prokazatelným násilím na oběti. Tato forma domácího násilí má řadu podob od vynucovaného sexu až po znásilnění, které je kombinováno s dalšími formami fyzického a psychického násilí (Vykopalová, 2009).

2.6 Problematika domácího násilí z pohledu zdravotnické péče

Se syndromem týrání, zanedbávání a zneužívání starého člověka se můžeme v České republice setkávat nejen ve zdravotnickém zařízení, zejména na pracovištích dlouhodobé péče typu léčeben a domovu důchodců, kdy může jít nejen o selhání jednotlivce, ale také o naprosto nepřijatelné systémové režimy, někdy dokonce požadované jako určité předpisy (Harbart 2006 in Škoda, Doulík, 2009).

Osoby pokročilého věku se stávají snadno oběťmi špatného zacházení či trestných činů, což potvrzují i častěji zveřejňované případy násilí, často i brutálního, páchaného na seniorech jak ze strany cizích osob, tak i ze strany příbuzných. Také samozřejmě existuje velké množství trestných činů a jiného ubližování cílové skupiny seniorů, které zůstávají skryté a k nimž dochází v nejrůznějším prostředí, včetně různých sociálních a rezidenčních zařízení a rodiny (Martinková, 2009).

2.6.1 Úloha a odpovědnost pracovníků s oběťmi domácího násilí

Důstojnost a rychlost zotavení obětí domácího násilí mimo jiné závisí na projeveném respektu a poskytnutí pomoci profesionálními a dalšími pracovníky, kteří s oběťmi domácího násilí přijdou do kontaktu. Podle Dufkové mezi tyto pracovníky patří:

- policisté a další představitelé orgánů činných v trestním řízení
- obhájci obětí
- právní poradci
- pracovníci nápravných zařízení

- lékařský personál
- státní zaměstnanci, ombudsmani, duchovní
- občanské organizace

Profesionální, dobrovolní a další pracovníci, kteří s oběťmi přicházejí do styku, by měli být odborně proškoleni a měli by projevovat zvýšenou citlivost vůči problémům obětí, schopnost reagovat na krizové situace a provádět prevenci násilí. Tento odborný výcvik je již součástí přípravného vzdělávání, požadavků souvislého vzdělávání a pokračujících seminářů a konferencí. S ohledem na to, že většině obětí je v první řadě poskytována neformální pomoc, například ze strany rodiny, přátel, sousedů a dalších osob, je potřeba nalézt různé přístupy s cílem co nejvíce rozšířit výcvik ve společnosti. Již výše zmíněný výcvik určený profesionálním a dalším pracovníkům by měl zahrnovat informace týkající se specifických potřeb obětí domácího násilí, které vyvstávají v souvislosti s povahou utrpěné škody nebo s takovými faktory, jako je rasa, barva pleti, pohlaví, věk, jazyk, náboženství, národnost, politický či jiný názor, kulturní přesvědčení, majetek, původ, rodinný status a nezpůsobilost (Dufková, 2005).

2.6.2 Osoba ohrožená domácím násilím ve zdravotnickém zařízení

Problematika týrání, špatného zacházení a zanedbávání péče u starších lidí je relativně nová koncepce. Podobně jako v časování zájmu o tuto problematiku existují mezikulturní rozdíly ve vnímání násilí a jeho definiční náplně (Vidovičová a kol., 2008). Podle Martinkové mezi nejzávažnější argumenty pro to, že týrání a zneužívání seniorů je zapotřebí věnovat stejnou pozornost jako násilí na dětech a dospělých v ekonomicky produktivním věku, patří především zranitelnost seniorů, která je způsobena některými jejich specifiky:

- zdravotní stav
- izolovanost
- osamělost
- velká důvěřivost

Tyto charakteristiky a některé další skutečnosti zvyšují pravděpodobnost, že špatné zacházení s cílovou skupinou seniorů, obzvláště v prostředí domova v rámci domácího násilí,

bude skryto, nepovšimnuto a senior tak zůstane bez pomoci (Martínková, 2009). V této kapitole je stěžejním problémem spojeným s pojmem ubližování starým osobám skutečnost, že se tento jev týká jak tzv. domácího násilí, tak i institucí, respektive rezidenčních zařízení, ve kterých jsou někteří staří lidé dlouhodobě či krátkodobě umístěni.

Podle Holé při poskytování ošetrovatelské i lékařské péče hraje klíčovou úlohu odpovědnost zdravotnických pracovníků, pro které jsou pro úspěšné zvládnutí péče tyto dovednosti:

- znalosti a dovednosti
- trpělivost
- poctivost
- skromnost
- naděje a odvaha

Vzdělaný zdravotnický pracovník by měl být také samozřejmě samostatný, rozhodný a odpovědný za své rozhodnutí, s čímž souvisí i přijatá odpovědnost za péči cílové skupiny seniorů v rezidenčním zařízení. Odpovědnost hraje významnou úlohu v životě každého člověka a je jedním ze znaků zralé osobnosti. U zdravotnických pracovníků zahrnujeme odpovědnost do souboru tzv. klíčových kompetencí, které tvoří základ dobré praxe (Krátká in Holá, 2016).

3 Možnosti prevence domácího násilí na seniorech

V této kapitole bude stěžejním tématem prevence a doporučení cílové skupině seniorů, jakým způsobem zareagovat na problematiku domácího násilí, respektive jakou odbornou pomoc v zařízení nebo z řad odborníků vyhledat.

3.1 Co je možné poradit osobám ohroženým domácím násilím?

Ohrožená osoba, která je v problematice domácího násilí v roli osoby poškozené, by se měla především zbavit vlastního studu, přestat vinit svou osobu za vzniklou situaci a přijmout obecnou a otevřenou pravdu. Jak uvádí Vitoušová, můžeme věcné rady ohroženým osobám rozdělit takto:

- jednou tzv. „rozjeté“ domácí násilí se bude zhoršovat
- poškozená osoba si zaslouží lepší život
- odborná pomoc existuje a není ostuda ji vyhledat a přijmout
- neexistuje ideální a okamžité řešení, vždy je to s určitou ztrátou, například vztahu nebo ekonomického zázemí
- ukončení domácího násilí je riskantní fází, proto poškozená osoba potřebuje podporu a kvalifikované rady

Především je důležité, aby ohrožená osoba získala zpět sebedůvěru a sílu k tomu, aby vyhledala pomoc a dokázala se rozhodnout, jak se svým současným životem naloží a zároveň aby své rozhodnutí dokázala uskutečnit. Dále prostřednictvím postupných a malých kroků má ohrožená osoba vztah ukončit a bezpečně se odpoutat od násilné osoby. Ve vysoce rizikových případech se nutně kombinovat kroky privátní a institucionální, opatření sociálně – právní a někdy i trestněprávní povahy. V dané problematice podle Vitoušové platí následující pravidlo: Neodkládat první kontakt s místem pomoci, čím déle domácí násilí trvá, tím náročnější a rizikovější je odpoutání se od násilné osoby (Vitoušová, 2009).

3.2 Pojem manipulace a její význam ve vztahu k ohrožené osobě domácího násilí

V problematice domácího násilí zaměřeném na cílovou skupinu seniorů dochází jak ze strany pečující osoby ve společném rodinném soužití, tak ze strany ošetrovatelského personálu v rezidenčních zařízeních k psychickému a emocionálnímu násilí, které je jedním z druhů forem domácího násilí. V kontextu s touto formou domácího násilí tak dochází ze strany násilné osoby k jednání, které označujeme jako manipulace.

Podle Spurného je manipulace způsob komunikace, kdy pod vlivem emocionálních argumentů rozhodujeme, měníme své postoje a jednáme v souladu s cíli manipulátora. Při manipulaci přejímané cizí názory převážně dobrovolně (například citové vydírání), ale také může mít i podobu přímého nebo nepřímého donucení i podobu (výhrůžka, hrozba, zastrašení, psychický nátlak). Oblíbeným trikem manipulátorů je činit oběť odpovědnou za vývoj a řešení situace, přičemž podle Spurného svá přání, požadavky, pocity nevyjadřuje přímo z obavy, že by neuspěl (Spurný, 1996).

3.3 Postup a řešení domácího násilí z hlediska Policie České republiky

V této kapitole jsem se zaměřil na vysvětlení a uvedení postupu, který je závazný pro příslušníky Policie České republiky, kteří při prvotním oznámení vyjždějí na místo činu, kde je na základě přijatého oznámení vzato podezření ze spáchání domácího násilí, s čímž podle Vykopalové souvisejí všechny běžné psychické změny, které nastávají ve stáří a mají tak velký význam i ve vztahu k právu, např. k orgánům činným v trestním řízení, ať se již jedná o výslechové situace a posouzení věrohodnosti výpovědi svědka, poškozeného nebo oběti. (Vykopalová, 2009).

Při prvotním oznámení ze strany oznamovatele na linku 158 je přijato dané oznámení, na jehož základě je na místo protiprávního jednání operačním důstojníkem Integrovaného střediska příslušného Územního odboru ve většině případů vyslána policejní hlídka pořádkové Policie České republiky. Po příjezdu na místo je ze strany zasahujících policistů potřeba primárně zamezit dalšímu protiprávnímu jednání, kterého se zúčastněné osoby dopouštějí, oddělit zainteresované osoby od sebe, respektive poskytnout první pomoc zraněným osobám. Dalším dílčím úkonem policistů na místě je získání velkého množství informací, které jsou následně předány dozorcí službě místně a věcně příslušného Obvodního oddělení Policie České republiky. Po obdržení všech relevantních informací, které byly následně vyhodnoceny v kontextu s domácím násilím, je daná věc podle skutkové podstaty kvalifikována jako přestupek proti občanskému soužití podle § 7 zákona číslo 251/2016 Sb., o některých přestupcích, a nebo se v dané věci může jednat o přečin týrání svěřené osoby podle § 198 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku, dále přečin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku a následně také jako přečin mučení a jiné nelidské a kruté zacházení podle § 149 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

Podle Dufkové je v České republice domácí násilí jedinou kategorií trestných činů, u kterých pachatel po spáchání výše uvedeného skutku bez větších starostí a dobrovolně zůstane na místě činu. Policista jako člověk s vysokou společenskou prestiží může dát svým profesionálním jednáním pachatelů této trestné činnosti najevo, že jejich pocit beztrestnosti je mylný a že zřejmě budou za své jednání potrestáni (Dufková, 2005).

V současné době jsou již vypracovány postupy nebo směrnice, které se zabývají klíčovými oblastmi vzájemného působení mezi policií a oběťmi domácího násilí. Podle Dufkové

musí být dané oblasti začleněny do příslušného výcviku a nad jejich uplatňováním by měla být prováděna důsledná kontrola. Podle Dufkové (2005) mezi čtyři oblasti, vyžadující vypracování postupů patří:

- prvotní kontakt mezi obětí a policií
- počáteční rozhovor s obětí prováděný zakročujícím policistou
- vyšetřování trestného činu nebo přestupku
- úloha zakročujících policistů provádějící dohled
- závěrečná dokumentace protiprávního jednání

3.4 Právní úprava domácího násilí v České republice

Domácí násilí bylo podle Holé vnímáno zejména jako násilí mezi partnery, ať již v poměru manželském nebo jiném, nebo osobami blízkými. Zároveň bylo domácí násilí až do roku 2004 pojmem, který nebyl v trestním řádu pevně stanoven a specificky vymezen. Do té doby byla problematika domácího násilí vnímána jako soukromá záležitost, velmi často zaměňována s běžnými partnerskými spory (Holá, 2006).

Následně byla v roce 2004 provedena novelizace trestního zákona, ve kterém bylo zakotveno nové ustanovení § 215a, které zavedlo odpovědnost za nový specifický trestný čin Týrání osoby žijící ve společně obývaném domě nebo bytě, platný s účinností od 01. 06. 2004. Zavedení tohoto trestného činu do tehdejšího trestního zákona však nebylo pro ohrožené osoby v problematice domácího násilí pevnou oporou a velkou změnu pro ohrožené osoby neznamenalo.

Ochrana před domácím násilím byla v České republice nově upravena a stanovena zákonem číslo 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, ve spojení se zákonem číslo 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tato právní úprava je založena na intervenci do násilného vztahu přes nový institut vykázaní na třech vzájemně propojených pilířích, a to Policii České republiky, intervenčních centrech a soudech, rozhodujících hlavně ve věcech civilních. Všechny

výše zmíněné instituce jsou na sebe fixně vázány a tvoří tak komplexní celek proti domácímu násilí. (Vitoušová, 2009).

Jak uvádí Martinková, poslední dobou se vyspělé společnosti světa snaží řešit problematiku stárnutí generace a s tím i často se objevující jev, jakým je špatné zacházení se seniory. Těmito tématy se zabývají mnohé organizace, instituce a úřady a daná problematika seniorů je upravena jak mezinárodními dokumenty, tak právními řády jednotlivých zemí, rovněž i mimoprávní úpravou za účelem zkvalitnění a ochrany života v pokročilém věku (Martinková, 2009).

Evropská unie v boji proti diskriminaci seniorů odkazuje na velké množství dokumentů mezinárodního práva, kterými se všechny členské státy cítí vázány a rovnost mezi lidmi přímo upravují. Jedná se o dokumenty, které Evropská unie zohledňuje a na jejich základě rozvrhuje svojí sociální politiku. Mezi nejdůležitější dokumenty, ve kterých je zmíněno právo seniorů na jejich sociální ochranu, patří Evropská sociální charta z roku 1964, která je dokumentem Rady Evropy. Výše zmíněna charta klade důraz na aktivní účast seniorů na životě v celé společnosti, jehož nezbytnou součástí je právo na nezávislý život ve známém prostředí a právo na zachování základních práv i v případě, že senior žije v ústavu nebo jiném rezidenčním zařízení. K chartě byl v roce 1988 přijat dodatkový protokol, v jehož článku 4 je zakotveno právo starých osob na sociální ochranu. V roce 1989 byla přijata Komunitární charta základních sociálních práv pracovníků, které je dokumentem Evropské unie a hovoří především o rovnosti seniorů z příjmového hlediska (Martinková, 2009).

Česká legislativa a zákonná opatření v postupu proti domácímu násilí páchanému na seniorech má zákonnou oporu zejména v zákoně číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky, kde je problematika domácího násilí vymezena v hlavě VII. (§ 44 – 47) – Institut vykazání po obsahové stránce obdobně jako předchozí zákon číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

3.5 Intervenční centra a jejich služby ohroženým osobám

Podle Úlehlové je mimo hlavní činnost intervenčního centra, kterou je přímá práce s osobami ohroženým domácím násilím, další jeho působení koordinace, řízení a spolupráce subjektů v rámci jednotlivých krajů, které mohou být účinnými pomocníky pro ohrožené osoby na poli prevence proti domácímu násilí. Instituce, jejichž zástupce se pravidelně v jednotlivých

týmech setkávají, jsou kromě zdravotnických zařízení také Policie České republiky, odbory sociálně právní ochrany dětí, obecní policie, přestupkové, sociální a zdravotní odbory měst a obcí, azylová ubytovací zařízení, poradny, probační a mediační služby, státní zastupitelství a soudy. V praxi to znamená, že prostřednictvím intervenčního centra může zprostředkovat komunikace mezi jednotlivými zainteresovanými subjekty, například jednotlivým odborníkům poskytnout radu, jaké řešení v konkrétním případě zvolit a následně dále postupovat (Úlehlová, 2009).

Zdravotnický pracovník má vždy při komunikaci s pacientem ohroženém domácím násilím zaujmout ohleduplné, promyšlené a kvalifikované stanovisko, což znamená ohroženou osobu nelitovat, ale soucítit s ní, být empatický, naslouchat, nic nevyčítat, vzniklou situaci nehodnotit a nedělat unáhlené závěry, ale snažit se ji porozumět a poskytnout kvalifikovanou radu o tom, kde může pacient v případě potřeby získat další odbornou pomoc (Haškovcová in Úlehlová, 2009).

Kromě příslušníků Policie České republiky jsou v dalším přímém kontaktu s ohroženými osobami také zdravotnický a ošetřující personál, který má povinnost v rámci svého personálního postavení, profesionality a komunikace s osobami ohroženým domácím násilím dodržovat následující obecná pravidla:

- být citlivý, empatický a trpělivý; respektive nespíchat a nekomunikovat ve stresu
- vyjadřovat osobní pocity; ocenit, že pacient vyhledal odbornou pomoc, pojmenovat domácí násilí a jeho neakceptovatelnou roli
- potvrzovat emoce u ohrožené osoby, nechat jí např. vyplakat
- navrhnout další alternativy řešení dané situace, zvolit další alternativy péče, do ničeho ohroženou osobu nenutit
- respektovat přání ohrožené osoby, přijmout skutečnost, že ohrožená osoba další pomoc odmítne
- dbát na to skutečnost, aby naše verbální složka byla v souladu s neverbální, udržujeme s ohroženou osobou oční kontakt, používat techniky aktivního naslouchání a kladení vhodných otázek

- vyvarovat se slovních označení typu: to se spraví nebo to bude dobré, či litování ohrožené osoby

- nic ohrožené osobě nevyčítat, nikoho neobviňovat, např.: Jak Vám to mohl někdo udělat?

- neslibovat nespílitelné, vyvarovat se milosrdných lží, nepoužívat cizí slova

V České republice můžeme v současné době zaznamenat velké množství intervenčních center a také dalších institucí, které se danou problematiku domácího násilí zabývají.

3.6 Místa pomoci pro ohrožené osoby domácím násilím

V návaznosti na legislativní změny v oblasti domácího násilí vzniklo na území České republiky patnáct intervenčních center. Na základě zákona číslo 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím a ustanovení § 60 zákona číslo 108/2006 Sb., o sociálních službách nabízejí intervenční centra pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové a zajišťují podle zákona ohrožené osobě tyto činnosti:

- sestavení bezpečnostního plánu
- první psychickou pomoc a krizovou intervenci
- rozhovor s krizovým pracovníkem
- poradenství a podporu práv a zájmů
- důležité informace a kontakty
- základní sociálně – právní poradenství
- azylové ubytování
- odbornou psychologickou a terapeutickou pomoc a utajené pobyty

II. Praktická část

4 Prezentace výzkumného šetření

4.1 Cíl šetření a výzkumné otázky

Cíl šetření

Hlavním cílem této výzkumné části bylo pomocí výzkumných otázek zjistit, v jaké míře a formě se cílová skupina seniorů, která je umístěná v Domově důchodců pro seniory v Českých Budějovicích, setkala s domácím násilím; především s násilím fyzickým, psychickým nebo ekonomickým. Dále bylo dalším cílem této výzkumné části zjistit, kde u seniorů k domácímu násilí dochází a jaké osoby se tohoto jednání vůči cílové skupině seniorů dopouští.

Výzkumné otázky:

- Setkal se senior s různou formou domácího násilí osobně, nebo ví o jiné osobě, která byla obětí domácího násilí?
- S jakými typy domácího násilí se dotazovaní senioři setkali?
- V jakém prostředí se senioři s formou domácího násilí setkali?
- Kdo se domácího násilí na cílové skupině seniorů dopustil?
- Jak senioři na základě svého subjektivního pocitu hodnotí svoji informovanost v problematice domácího násilí?

4.2 Metodologie výzkumné části

Pro dosažení vytyčených cílů této bakalářské práce byla zvolena nejčastěji využívaná technika pro sběr dat, a to výzkumná metoda anonymního dotazníkového šetření. K výhodám této metody patří vysoký počet respondentů, nevýhodou této zvolené metody je ta skutečnost, že nelze žádným ověřeným způsobem zjistit správnost obdržených odpovědí. Dotazník je tak metodou kvantitativního výzkumu, zaměřený na ověřování domněnek a na určování množství popsanych jevů. Umožňuje tak obdržet větší množství dat i při malém počtu respondentů. Metoda výzkumného šetření formou dotazování může být uskutečněna písemně,

telefonicky či osobním setkáním s dotazovaným, které je nepochybně nelepší formou k ověření faktu, zdali jsou kladené položky v dotazníku smysluplné a dotazovaný kladeným otázkám rozumí, případně jsou mu kladené otázky dovysvětleny. Dotazník je velmi často využívanou metodou pro získávání dat. Dotazované osoby odpovídají na předem zvolené a formulované otázky písemnou formou (Chrástka, 2007).

Pro seniory, kteří jsou trvale umístěni v rezidenčním zařízení, bylo připraveno 100 dotazníků (viz. příloha), které byly prostřednictvím zdravotnického personálu ověřeny a předány cílové skupině seniorů, umístěných v rezidenčním zařízení. Vzhledem k současné době celosvětové pandemie Covid-19 nebylo možné osobní setkání se seniory, což bylo pro účely tohoto výzkumu poněkud problematické, jelikož tak nedošlo k osobnímu kontaktu, představení a také získání podrobnějšího názoru této skupiny lidí na danou problematiku domácího násilí, které je pácháno na seniorech. Kvantitativní výzkum probíhal v měsíci března 2021 v Domově důchodců pro seniory v Českých Budějovicích; předáno a ověřeno bylo 100 dotazníků, z čehož 70 respondentů se k předaným a ověřeným dotazníkům vyjádřilo. Hlavními důvody odmítnutí se vyjádřit k předloženému dotazníku byly především nezáměr a nechuť spolupracovat. Dotazník byl sestaven z 15 položek, přičemž první dvě otázky byly dotazovány na pohlaví seniora a jeho věk, 14 položek je uzavřených a 1 položka otevřená, respektive kladená k volné odpovědi. V dotazníku byly v nabídce pro odpovědi uvedeny možnosti ano x ne, v dalších odpovědích byla zvolena k výběru nabízená možnost, a to z důvodu obdržení přesnější a konkrétnější odpovědi. Dosažené výsledky z předložených dotazníků byly pomocí popisné statistiky zaznamenány do příložených tabulek a grafů.

4.2.2 Charakteristika respondentů

Dotazníkové šetření bylo provedeno u cílové skupiny seniorů v období měsíce března 2021, a to v zařízení pro seniory v domově důchodců v Českých Budějovicích. Celkový počet respondentů, kteří na dotazník zareagovali a odpověděli, bylo 70 z celkového počtu 100, tj. 70% respondentů dotazník vyplnilo. Zároveň bylo dotazníkové šetření provedeno u seniorů, kteří splňovali tyto předpoklady:

1. Soběstační jedinci
2. Respondenti, kteří jsou trvale umístěni v domově důchodců pro seniory
3. Pohlaví muži a ženy

4.2.3 Postup šetření

V době, kdy bylo dotazníkové šetření v rezidenčním zařízení prováděno, bylo zde ubytováno cca 500 seniorů, ovšem vzhledem k současnému stavu pandemie Covid-19 nebylo možné dotazníkové šetření provést se všemi respondenty, ať se jednalo o zdravotní stav respondentů, nebo jejich trvalé umístění na lůžku. V dotazníku byly na základě výzkumných otázek zvoleny dotazníkové položky, které byly nejprve ověřeny a konzultovány s ředitelkou Domova důchodců pro seniory. Na základě této konzultace byly dotazníkové položky opakovaně upraveny a sestaveny tak, aby těmto otázkám dotazovaní senioři v rámci svého zdravotního stavu rozuměli a zároveň aby byly zachovány vytyčené cíle tohoto výzkumu.

Dotazníky byly z důvodu současné celosvětové pandemie a zdravotním rizikům infekčního onemocnění respondentům předány a instruovány prostřednictvím pracovníků, které jsou v uvedeném zdravotnickém zařízení zaměstnány na pozicích zdravotních sester, jelikož osobní účast nebyla z výše uvedených důvodů možná. Dále byli z tohoto šetření vyloučeni nesoběstační jedinci a senioři, kteří trpěli vážnými zdravotními problémy, např. demencí, nebo velmi silnou nedoslýchavostí. Dotazovaní senioři odpovídali anonymně a samostatně; zároveň bylo zapotřebí vysvětlení a ověření dotazníku u dotázaných seniorů, zda kladeným otázkám porozuměli.

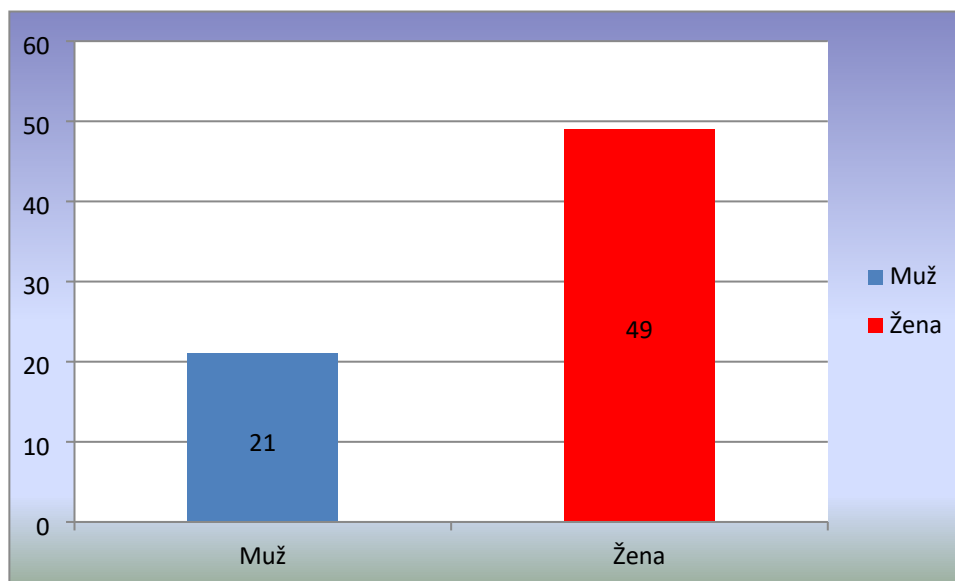
Většina formulovaných otázek v dotazníku byla vytvořena s možností výběru, minimum otázek bylo otevřených, což záleželo na volně každého respondenta, jakým způsobem na ni odpoví.

4.3 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníková položka číslo 1 – Zjištění pohlaví

Pohlaví	n	%
Muž	21	30,00
Žena	49	70,00
Celkem	70	100,00

Graf číslo 1 – Pohlaví respondentů

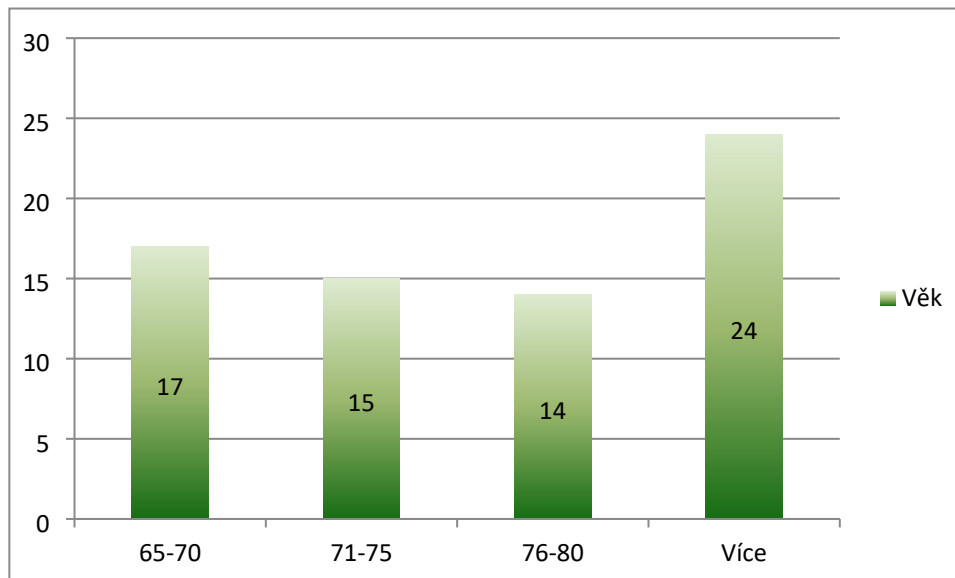

Zkoumaný soubor tvořilo 49 žen, tj. 70,00 % a 21 mužů, tj. 30,00 %. Ženy převažovaly i v celkovém počtu seniorů v domově důchodců.

Dotazníková položka číslo 2 – Kolik je Vám let?

Věk	n	%
65-70	17	24,28
71-75	15	21,43
76-80	14	20,00
Více	24	34,28
Celkem	70	100,00

Graf číslo 2 – Věk respondentů

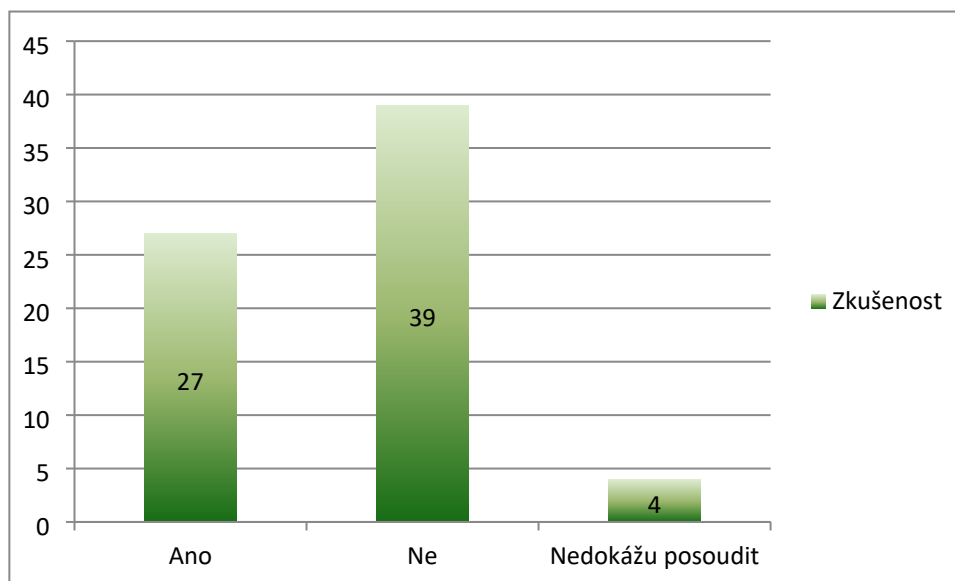

Největší zastoupení respondentů bylo ve skupině nad 80let – 24 osob, tj. 34,28 %. Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti ve věku 65-70 let; 17 osob, tj. 24,28 %. Věkové zastoupení 71-75 let tvořilo 15 dotazovaných, tj. 21,43 %. U skupiny 76-80 let bylo 14 dotazovaných, tj. 20,00 %. Věková struktura byla kromě věkové hranice 80 let vcelku vyrovnaná, bez výraznějšího rozdílu.

Dotazníková položka číslo 3 – Setkal jste se jako senior s určitým druhem špatného zacházení, které se týkalo přímo Vás, jako např. byl(a) jste okraden(a), ponižován(a), fyzicky napadán(a), atd.?

Zkušenost	n	%
Ano	27	38,57
Ne	39	55,71
Nedokážu posoudit	4	5,71
Celkem	70	100,00

Graf číslo 3 – Zkušenost s problematikou domácího násilí

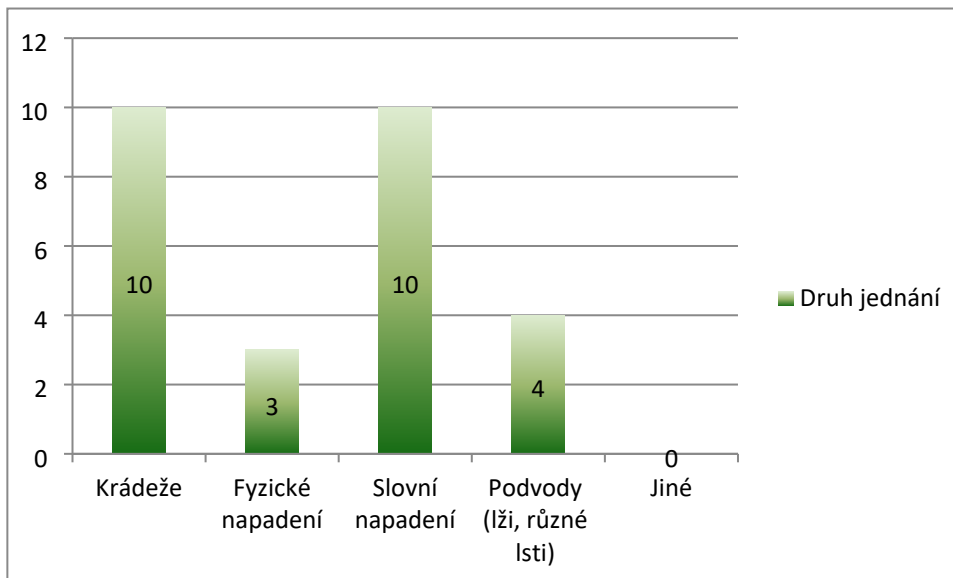

Na dotazníkovou otázku číslo 4 až číslo 11 odpovídali z hlediska významu pouze ti respondenti, kteří na otázku č. 3 odpověděli možností ano, tj. 27 dotazovaných, což odpovídá 38,57 %; 39 respondentů se nesetkalo s žádnou formou špatného zacházení, tj. 55,71 %, dále 4 dotazovaní nebyli schopni posoudit, zda-li se jednalo o problematiku domácího násilí, což tedy odpovídá 5,71 %. Na následující otázku číslo 12 odpovídali respondenti, kteří se v průběhu svého stáří nesetkali s žádnou formou domácího násilí, tj. 43 dotazovaných, což odpovídá 61,43 %.

Dotazníková položka číslo 4 – Pokud ano, o jaké jednání se jednalo?

Druh jednání	n	%
Krádeže	10	37,03
Fyzické napadení	3	11,12
Slovní napadení	10	37,03
Podvody (lži, různé lsti)	4	14,82
Jiné	0	0
Celkem	27	100,00

Graf číslo 4 – O jaké jednání se jednalo?

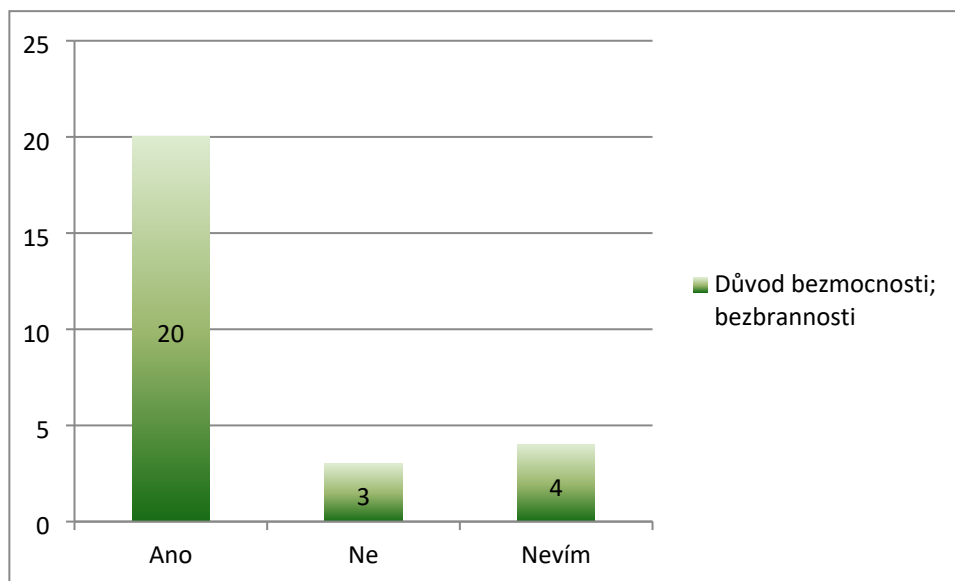

Nejvíce respondentů, 10 osob, tj. 37,03 % z těch, kteří se s protispolečenským jednáním setkali osobně, mělo zkušenost s prostými krádežemi bez násilí a slovním napadením. Dále 4 osoby, tj. 14,82 % se setkaly s podvody (lži, různé lsti) a 3 osoby, tj. 11,12 % měla zkušenost s fyzickým násilím.

Dotazníková položka číslo 5 – Domníváte se, že osoba, která se výše uvedeného jednání vůči Vám dopustila, využila Vaší bezmocnosti, bezbrannosti, respektive vyššího věku?

Špatné zacházení z důvodu bezmocnosti, bezbrannosti	n	%
Ano	20	74,06
Ne	3	11,12
Nevím	4	14,82
Celkem	27	100,00

Graf číslo 5 – Myslíte, že agresor využil Vaší bezbrannosti, bezmocnosti nebo vyššího věku?

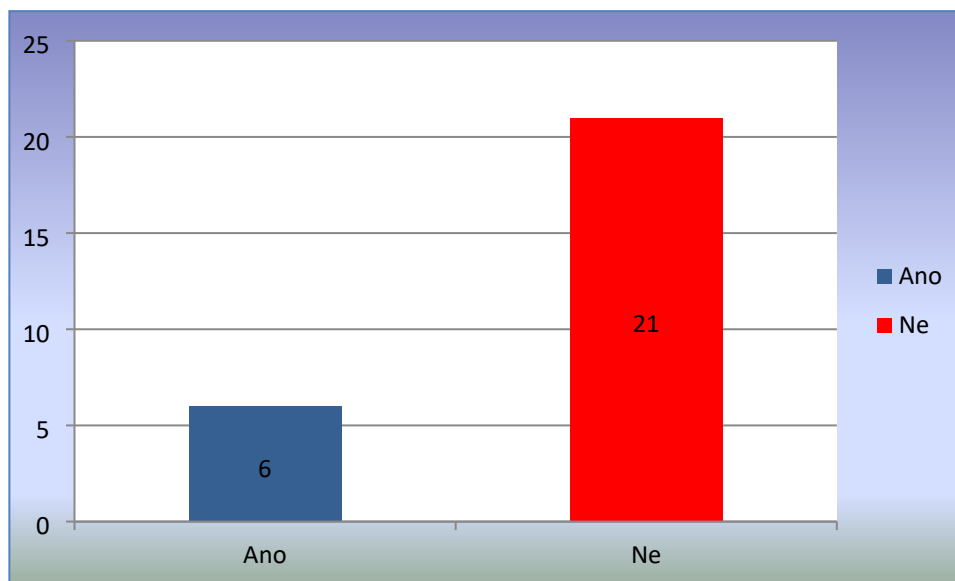

Podle dosažených výsledků je patrné, že 20 osob, tj. 74,06 % souhlasilo s přesvědčením, že špatné zacházení proti nim bylo páchané z důvodu bezmocnosti, bezmocnosti a vyššího věku, 3 osoby, tj. 11,12 % s tímto tvrzením nesouhlasily a 4 osoby, tj. 14,82 % opovědělo, že neví.

Dotazníková položka číslo 6 – Byla osoba, která Vám ubližovala a jednalo se o typ domácího násilí, někdo z Vaší rodiny nebo blízký?

Jednalo se o osobu z rodiny nebo osobu blízkou	n	%
Ano	6	22,22
Ne	21	77,78
Celkem	27	100,00

Graf číslo 6 – Byla osoba, která Vám ubližovala, někdo z Vaší rodiny nebo osoba blízká?

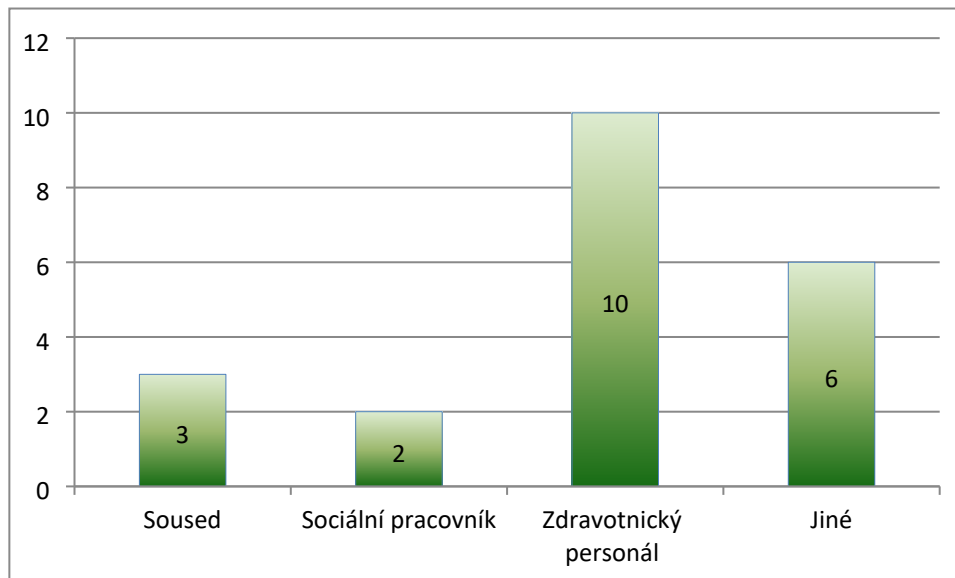

Z celkového počtu 27 respondentů, kteří se osobně setkali s domácím násilím, jich 6 potvrdilo, tj. 22,22 %, že osoba, která jim ubližovala, byla z rodiny, respektive se jednalo o osobu blízkou; dalších 21 respondentů, tj. 77,78 % uvedlo, že se nejednalo o osobu z rodiny, nebo o osobu blízkou.

Dotazníková položka číslo 7 – Byla osoba, která Vám ubližovala a jednalo se o typ domácího násilí, někdo z vašeho sousedství, sociální pracovník, zdravotnický personál?

O jakou osobu se jednalo?	n	%
Soused	3	14,29
Sociální pracovník	2	9,52
Zdravotnický personál	10	47,62
Jiné	6	28,57
Celkem	21	100,00

Graf číslo 7 – O jakou konkrétní osobu se jednalo?

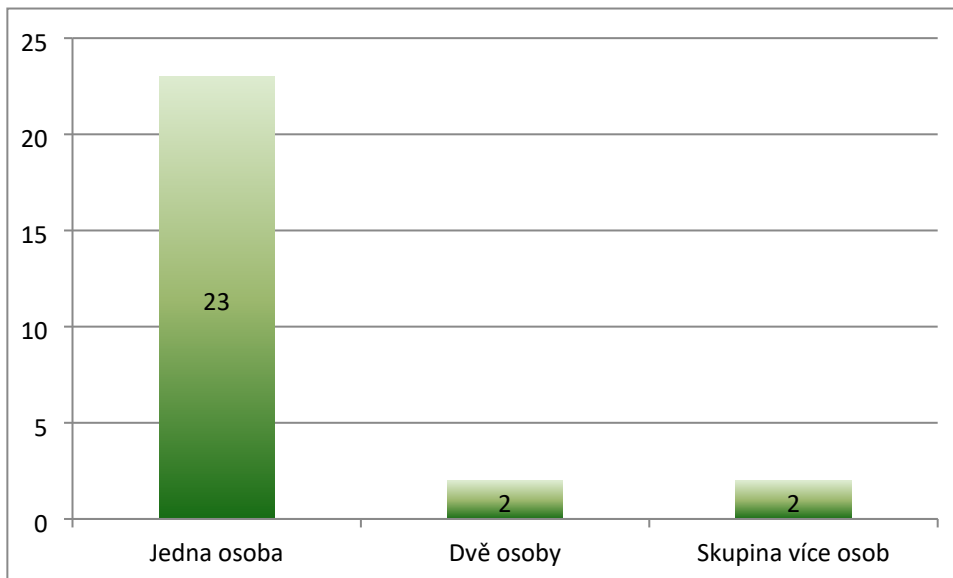

Jelikož 6 respondentů v dotazníku uvedlo, že jednáním, ve kterém jim někdo ubližoval, byl člen rodiny nebo osoba blízká (celkem 27 respondentů), zbylo 21 respondentů, kteří se osobně setkali s domácím násilím (6 respondentů uvedlo, že se jednalo o člena rodiny nebo osobu blízkou), jich celkem 10, tj. 47,62 % uvedlo, že osobou, která se proti nim dopustila špatného zacházení, byla osoba zdravotnického personálu, 6 respondentů, tj. 28,57 % uvedlo, že se jednalo o osobu jinou z nabízených možností, přičemž ve dvou případech respondentů se jednalo o prodejce zboží, tzv. podomní prodejci, další čtyři respondenti neuvedli konkrétní osobu agresora. Další 3 respondenti, tj. 14,29 % uvedli, že se jednalo o osobu souseda v jejich bydlišti, a zbylí 2 respondenti, tj. 9,52 % uvedli, že se jednalo o osobu sociálního pracovníka.

Dotazníková položka číslo 8 – Dopustila se na Vás špatného zacházení, například fyzického napadení, krádeže, ponižování, psychické vydírání násilná osoba samostatně, nebo se jednalo o skupinu více osob?

Jednalo se o jednu nebo více osob?	n	%
Jedna osoba	23	85,20
Dvě osoby	2	7,40
Skupina více osob	2	7,40
Celkem	27	100,00

Graf číslo 8 – Jednalo se o jednu nebo více osob?

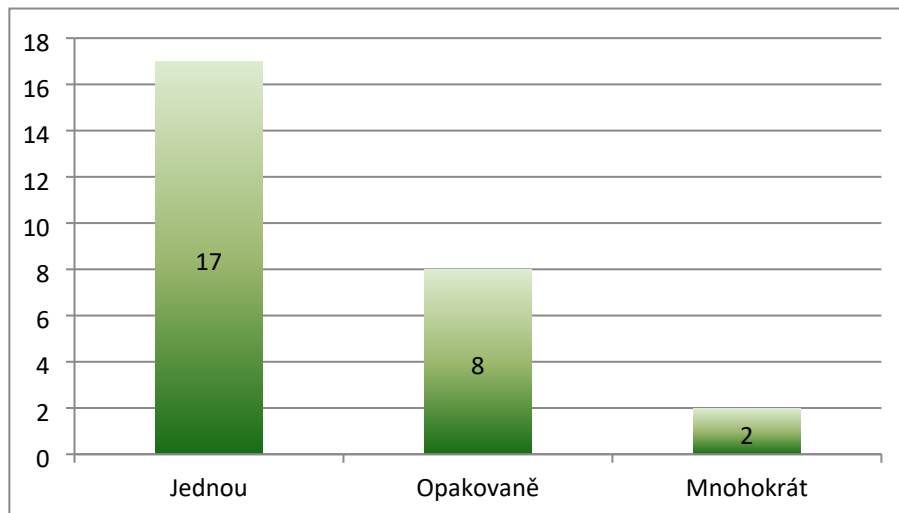

Z celkového počtu 27 respondentů jich 23, tj. 85,20 % uvedlo, že se špatného zacházení vůči nim dopustila jedna osoba, dále 2 respondenti, tj. 7,40 % uvedli, že se špatného zacházení vůči nim dopustily dvě osoby a zároveň 2 respondenti, tj. 7,40 % uvedli, že se jednalo o skupinu více osob.

Dotazníková položka číslo 9 – Kolikrát k tomuto jednání ze strany agresora vůči Vám došlo?

Kolikrát k tomuto jednání ze strany agresora došlo?	n	%
Jednou	17	62,97
Opakovaně	8	29,63
Mnohokrát	2	7,40
Celkem	27	100,00

Graf číslo 9 – Kolikrát k tomuto jednání ze strany agresora vůči Vám došlo?

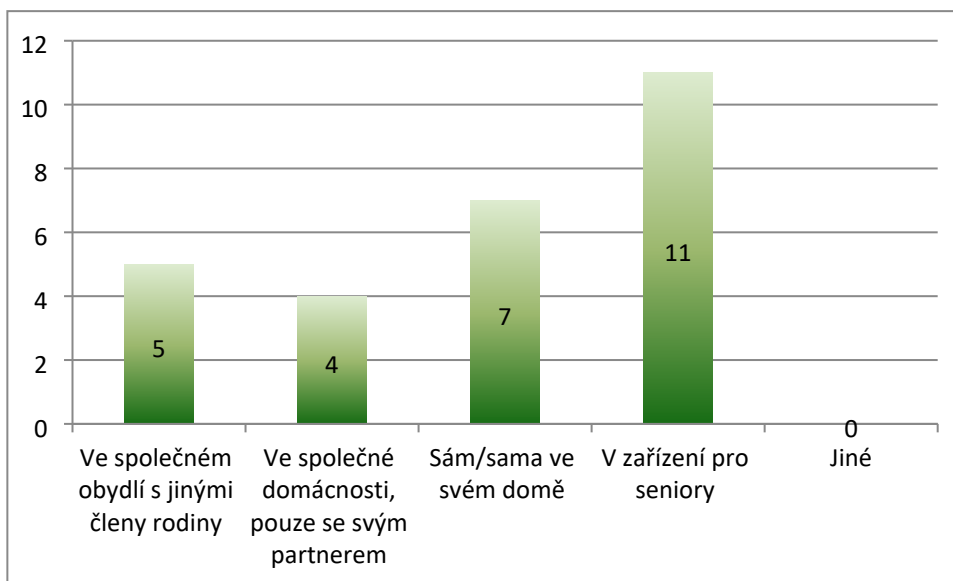

Z celkového počtu 27 respondentů jich 17, tj. 62,97 % uvedlo, že k špatnému zacházení vůči nim došlo ze strany agresora jednou, 8 respondentů, tj. 29,63 % uvedlo, že k špatnému zacházení vůči nim došlo opakovaně, 2 respondenti, tj. 7,40 % uvedlo, že ke špatnému zacházení vůči nim došlo opakovaně.

Dotazníková položka číslo 10 – S kým jste bydlel(a) v době, kdy vůči Vám došlo k výše zmíněnému špatnému zacházení?

S kým jste bydlel(a) v době, kdy Vůči Vám k špatnému zacházení došlo?	n	%
Ve společném obydlí s jinými členy rodiny	5	18,51
Ve společné domácnosti, pouze se svým partnerem	4	14,82
Sám/sama ve svém domě	7	25,93
V zařízení pro seniory	11	40,74
Jiné	0	0
Celkem	27	100,00

Graf číslo 10 – S kým jste bydlel(a) v době, kdy vůči Vám došlo k výše zmíněnému špatnému zacházení?

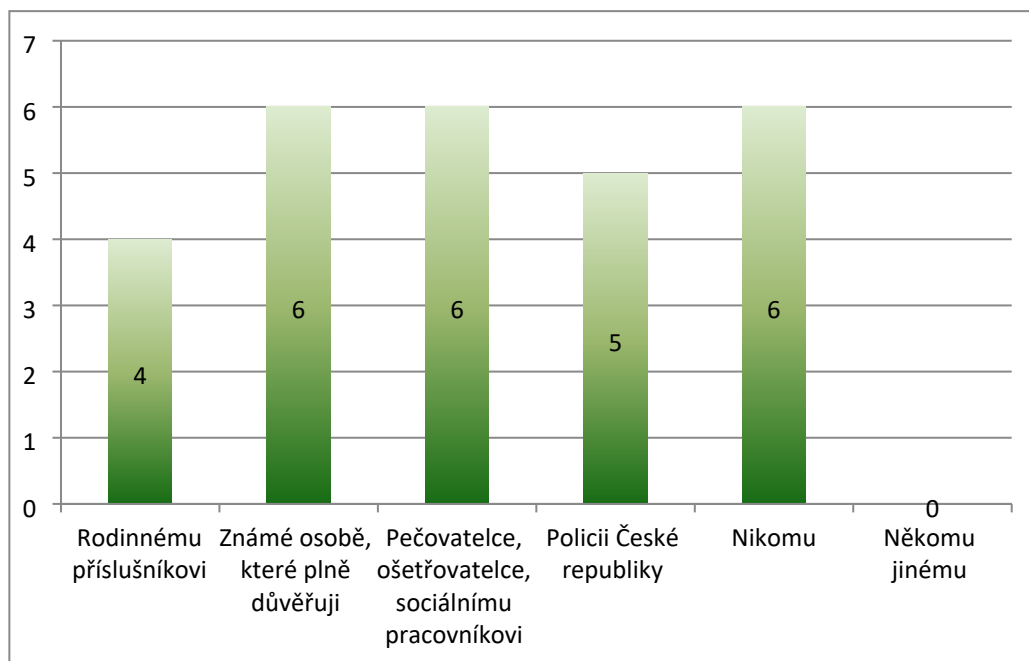

Z celkového počtu 27 respondentů jich 11, tj. 40,74 % uvedlo, že ke špatnému zacházení docházelo, když bydleli v zařízení pro seniory, 7 respondentů, tj. 25,93 % uvedlo, že v dané době bydleli sami ve svém domě, 5 respondentů, tj. 18,51 % uvedlo, že bydleli ve společném obydlí s jinými členy rodiny a 4 respondenti, tj. 14,82 % uvedlo, že bydleli ve společné domácnosti, pouze se svým partnerem.

Dotazníková položka číslo 11 – Jestliže jste se jako senior setkal s jakoukoliv formou špatného zacházení, komu jste se s touto skutečností svěřil(a)?

Jestliže jste se jako senior setkal se špatným zacházením, komu jste se svěřil(a)?	n	%
Rodinnému příslušníkovi	4	14,82
Znamé osobě, které plně důvěřuji	6	22,22
Pečovatelce, ošetřovatelce, sociálnímu pracovníkovi	6	22,22
Policii České republiky	5	18,51
Nikomu	6	22,22
Někomu jinému	0	0
Celkem	27	100,00

Graf číslo 11 – Jestliže jste se jako senior setkal s jakoukoliv formou špatného zacházení, komu jste se s touto skutečností svěřil(a)?

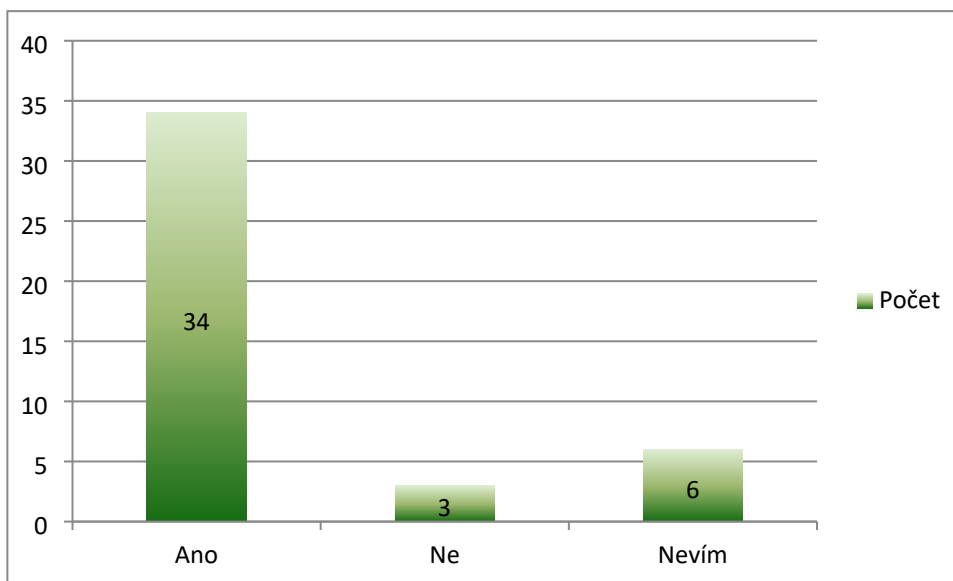

Z celkového počtu 27 respondentů jich 6, tj. 22,22 % uvedlo, že se jako senior, který se setkal se špatným zacházením, svěřil známé osobě, které plně důvěřuje, stejný počet respondentů se svěřili pečovatelce, ošetřovatelce nebo sociálnímu pracovníkovi a také šest respondentů uvedlo, že se s daným problémem nesvěřilo nikomu. Dále 5 respondentů, tj. 18,51 % procent, danou věc oznámili na Policii České republiky a 4 respondenti, tj. 14,82 % se svěřilo rodinnému příslušníkovi.

Dotazníková položka číslo 12 – Pokud jste se s jakoukoliv formou špatného zacházení nesetkali, víte na jaké zařízení nebo instituci byste se obrátili o pomoc nebo radu?

Víte na jaké zařízení nebo instituci se v dané problematice obrátit pro radu nebo pomoc?	n	%
Ano	34	79,10
Ne	3	6,95
Nevím	6	13,95
Celkem	43	100,00

Graf číslo 12 – Pokud jste se s jakoukoliv formou špatného zacházení nesetkali, víte na jaké zařízení nebo instituci byste se obrátili o pomoc nebo radu?

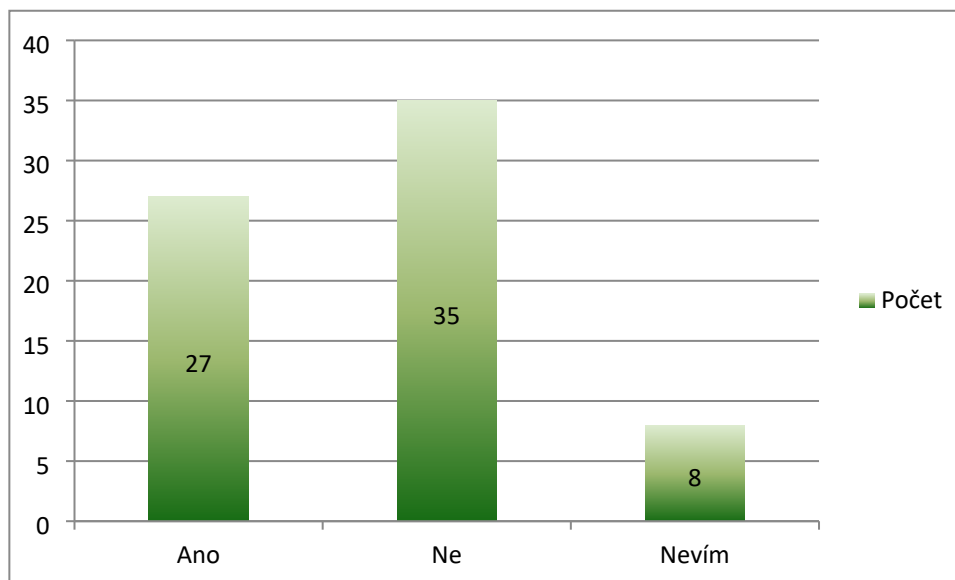

Vzhledem k tomu, že 27 respondentů z celkového počtu 70 respondentů ve své dotazníkové položce uvedlo, že se setkali s formou domácího násilí, ze zbylého počtu 43 respondentů jich 34, tj. 79,10 % uvedlo, že mají vědomosti o tom, kam se v dané problematice obrátit o radu nebo pomoc, 3 respondenti, tj. 6,95 % uvedlo, že nemají informace o tom, kam se obrátit pro radu nebo pomoc, 6 respondentů, tj. 13,95 % uvedlo, že neví, na koho se v dané problematice mají obrátit o pomoc.

Dotazníková položka číslo 13 – Domníváte se, že je problému špatného zacházení páchaného na seniorech v současné době věnována dostatečná pozornost? (médiá, reklamy, sociální sítě, televize)

Je problému špatného zacházení v současné době věnována dostatečná pozornost?	n	%
Ano	27	38,57
Ne	35	50,00
Nevím	8	11,43
Celkem	70	100,00

Graf číslo 13 – Domníváte se, že je problému špatného zacházení páchaného na seniorech v současné době věnována dostatečná pozornost? (médiá, reklamy, sociální sítě, televize)

Z celkového počtu 70 respondentů jich 27, tj. 38,57 % uvedlo, že je v současné době věnována dostatečná pozornost tématu domácího násilí páchaného na seniorech, 35 respondentů, tj. 50,00 % uvedlo, že této problematice není věnována dostatečná pozornost, 8 respondentů, tj. 11,43 % uvedlo, že neví.

Dotazníková položka číslo 14 – Napište, jaká opatření a pomoc seniorům by se dala učinit, aby k jakémukoliv špatnému zacházení jako je fyzické napadání, bití, krádeže, a ponižování na seniorech nedocházelo?

Z celkového počtu 70 respondentů jich 20, tj. 28,57 % nevedlo žádnou odpověď. Zbýlých 50 respondentů, tj. 71,43 % uvedlo ve svých odpovědích následující:

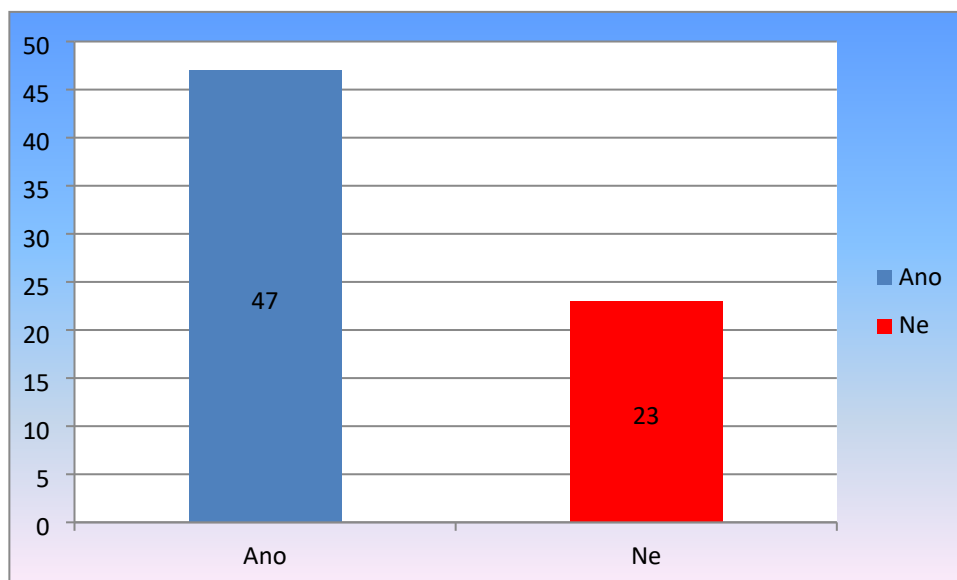
- Lidé jsou nepoučitelní – toto uvedlo 5 dotazovaných, tj. 10,00 %.
- Možnost někomu se svěřit - toto uvedlo 3 dotazovaných, tj. 8,00 %.
- Zákaz návštěv u týraného seniora - toto uvedlo 2 dotazovaných, tj. 4,00 %.
- Proškolený personál - toto uvedlo 2 dotazovaných, tj. 4,00 %.

- Setkávání a diskuze seniorů - toto uvedlo 3 dotazovaných, tj. 6,00 %.
- Slušnost lidí - toto uvedlo 3 dotazovaných, tj. 8,00 %.
- Linka bezpečí pro důchodce - toto uvedlo 6 dotazovaných, tj. 12,00 %.
- Semináře na dané téma v zařízení pro seniory - toto uvedlo 10 dotazovaných, tj. 20,00 %.
- Přednášky, besedy, prezentace - toto uvedlo 5 dotazovaných, tj. 10,00 %.
- Média, TV - toto uvedlo 6 dotazovaných, tj. 12,00 %.
- Snížení osobního hodnocení pracovníka, vyhazov z práce - toto uvedl 1 dotazovaný, tj. 2,00 %.
- Včas špatné jednání oznámit – toto uvedlo 2 dotazovaných, tj. 2,00 %.
- Pro seniory zřídit depozitní účty na ukládání finanční hotovosti (opatření proti krádežím finanční hotovosti) – toto uvedlo 2 dotazovaných, tj. 2,00 %.

Dotazníková položka číslo 15 – Byli jste v dané problematice špatného zacházení; respektive s různými formami domácího násilí poučení a seznámení; jak se ve vzniklé situaci zachovat a zareagovat?

Byli jste v dané problematice domácího násilí dostatečně poučení?	n	%
Ano	47	67,15
Ne	23	32,85
Celkem	70	100,00

Graf číslo 15 – Byli jste v dané problematice špatného zacházení; respektive s různými formami domácího násilí poučení a seznámení; jak se ve vzniklé situaci zachovat a zareagovat?

Z celkového počtu 70 respondentů jich 47, tj. 67,15 % uvedlo, že byli v dané problematice domácího násilí páchané na seniorech poučeni a seznámeni, 23 respondentů, tj. 32,85 % uvedlo, že v dané problematice poučení nebyli.

4.4. Vyhodnocení výzkumných otázek

Při vyhodnocení bylo vycházeno ze získaných informací, které byly uvedeny u jednotlivých položek v dotazníku.

- Setkali se dotazovaní senioři s různou formou domácího násilí osobně, nebo ví o jiné osobě, která byla obětí domácího násilí?

Odpověď: Z celkového počtu 70 dotazovaných respondentů jich 27 uvedlo, že měli osobní zkušenost s domácím násilím, což odpovídá 38,57 %; 39 respondentů se nesetkalo s žádnou formou špatného zacházení, tj. 55,71 %, dále 4 dotazovaní nebyli schopni posoudit, zda-li se jednalo o problematiku domácího násilí, což tedy odpovídá 5,71%.

- S jakými typy domácího násilí se dotazovaní senioři setkali?

Odpověď: Nejvíce respondentů, 10 osob, tj. 37,03 % z těch, kteří se s protispolečenským jednáním setkali osobně, mělo zkušenost s prostými krádežemi bez násilí a slovním napadením. Dále 4 osoby, tj. 14,82 % se setkaly s podvody (lži, různé lsti) a 3 osoby, tj. 11,12 % měla zkušenost s fyzickým násilím.

- V jakém prostředí se dotazovaní senioři s formou domácího násilí setkali?

Odpověď: Z celkového počtu 27 respondentů jich 11, tj. 40,74 % uvedlo, že ke špatnému zacházení docházelo, když bydleli v zařízení pro seniory, 7 respondentů, tj. 25,93 % uvedlo, že v dané době bydleli sami ve svém domě, 5 respondentů, tj. 18,51 % uvedlo, že bydleli ve společném obydlí s jinými členy rodiny a 4 respondenti, tj. 14,82 % uvedlo, že bydleli ve společné domácnosti, pouze se svým partnerem

- Jaké osoby se domácího násilí na seniorech dopustily?

Odpověď: Z celkového počtu 27 respondentů, kteří se osobně setkali s domácím násilím, jich 6 potvrdilo, tj. 22,22 %, že osoba, která jim ubližovala, byla z rodiny, respektive se jednalo o osobu blízkou. Z další dotazované položky bylo zjištěno, že z 21 respondentů jich celkem 10, tj. 47,62 % uvedlo, že osobou, která se proti nim dopustila špatného zacházení, byla osoba zdravotnického personálu, 6 respondentů, tj. 28,57 % uvedlo, že se jednalo o osobu jinou z nabízených možností, přičemž ve dvou případech respondentů se jednalo o prodejce zboží, tzv. podomní prodejci, další čtyři respondenti neuvedli konkrétní osobu agresora. Další 3 respondenti, tj. 14,29 % uvedli, že se jednalo o osobu souseda v jejich bydlišti, a zbylí 2 respondenti, tj. 9,52 % uvedli, že se jednalo o osobu sociálního pracovníka.

- Jak senioři na základě svého subjektivního pocitu hodnotí svoji informovanost v problematice domácího násilí?

Odpověď: Z celkového počtu 70 respondentů jich 47, tj. 67,15 % uvedlo, že byli v dané problematice domácího násilí páchané na seniorech poučeni a seznámeni, 23 respondentů, tj. 32,85 % uvedlo, že v dané problematice poučeni nebyli.

Dále bylo z dotazníkové položky číslo 9, tj. kolikrát k protiprávnímu jednání ze strany agresora vůči dotazovanému seniorovi došlo, zjištěno, že z celkového počtu 27 respondentů jich 17, tj. 62,97 % uvedlo, že k špatnému zacházení vůči nim došlo ze strany agresora jednou, 8 respondentů, tj. 29,63 % uvedlo, že k špatnému zacházení vůči nim došlo opakovaně, 2 respondenti, tj. 7,40 % uvedlo, že k špatnému zacházení vůči nim došlo opakovaně. Z tohoto výzkumného šetření tedy vyplývá, že zde u 17 respondentů nedošlo k naplnění skutkové podstaty domácího násilí, pro které je charakteristická opakovanost, dlouhodobost, jednoznačné rozdělení rolí agresora a ohrožené osoby, eskalace, tj. stupňující se agresivita a nebezpečnost pachatele, jelikož deset osob ve své dotazníkové odpovědi uvedlo, že k jednání

ze strany agresora došlo opakovaně, respektive mnohokrát, což je dle mého názoru relativně vysoké číslo.

Následně bylo u dotazníkové otázky číslo 7 zjištěno, že celkem 10 respondentů, tj. 47,69% uvedlo, že osobou, která se proti nim dopustila špatného zacházení, byla osoba zdravotnického personálu, kde je tedy po tomto zjištění dle mého názoru nezbytně nutné, aby v domovech pro seniory bylo zavedeno více edukačních programů, přednášek a besed, které by zvýšili informovanost a přehled seniorů v problematice domácího násilí.

4.5 Případové studie

Pro účely této bakalářské práce byly se souhlasem ředitele Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje vybrány případy, které svojí skutkovou podstatou naplňují znaky domácího násilí. U níže uvedených případových studií byly úmyslně skryty údaje pachatelů a ohrožených osob, a to v souladu se zákonem číslo 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. Byly vyselektovány skutečné případy, které souvisejí s problematikou domácího násilí, u nichž se jedná o případy dětí vůči svým rodičům staršího věku. Zároveň byly vybrány případy, které jsou ze strany Policie České republiky v problematice domácího násilí řešeny nejčastěji.

Případová studie číslo 1

Ze dne 20. 03. 2021, kdy podezřelý T.S. v Českých Budějovicích, ul. N. Frýda,, v chodbě bytu v 1. patře slovně napadl slovy: „Jdi do prdele ty krávo“ svoji matku M.S. a následně ji napadl i fyzicky, a to strkáním oběma rukama do horní části těla, následným kopáním oběma nohama do boční části stehna a údery otevřenou dlaní do zadní části hlavy, poté vzal z kuchyňské linky kuchyňský nůž, kdy s tímto šel zpět za manželkou na chodbu bytu, kde v ruce držel nůž se svěřenými rukama, hrotem čepele proti manželce, kdy v tu chvíli do bytu přišla sestra matky T.H., tuto chytl za triceps pravé ruky, napadl a vyhrožoval ji slovy: "Krávo, já tě zabiju, tebe i tvého vnuka". Poté telefonovala M.S. na linku policie, kdy při hovoru podezřelý T.M. upustil od svého jednání a šel do ložnice, kde byl zadržen hlídkou Policie České republiky.

Případová studie číslo 2

Dne 14.07.2020, v době kolem 23:00 hodin, v Českých Budějovicích, ulice J. Opletala, na zastávce MHD „Šumava“ před budovou restaurace Jiskra, tedy na místě veřejnosti přístupném, slovně a fyzicky napadl poškozenou T.P., které sprostě nadával a pak ji udeřil pěstí do obličeje do oblasti nosu a následně ji několikrát kopl do hrudníku, a když se ohnula, tak ji

opět několikrát kopl do rukou, nohou a dalších částí těla, přičemž jí vyhrožoval, že jí dokope, že skončí v černém pytli nohama napřed, čímž jí způsobil zranění, se kterým dne 15.07.2016 vyhledala lékařské ošetření v Nemocnici České Budějovice, kde byla hospitalizována od 15.07.2016 do 20.07.2016, a ze znaleckého posudku v oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství číslo 8963 ze dne 28.1.2017 vyplývá, že T.P. utrpěla oděrku na nose, podkožní krevní výron pod levým uchem, zlomeninu nosních kůstek bez posunu, podvrtnutí krční páteře, zlomeninu 6. a 7. žebra vpravo vpředu a nalomení 5. žebra vpravo vpředu, ze soudně lékařského hlediska jde o poranění lehké, s obvyklou dobou léčení kolem 4 týdnů, přičemž minimálně po dobu 2 týdnů byla poškozená omezená v běžném životě, zejména bolestivostí daných poranění a nemožností obvyklých pohybů hlavy a trupu, a dále dne 20.07.2020 v přesně nezjištěnou dobu v odpoledních hodinách, v Nemocnici České Budějovice a.s., ul. B. Němcové č. 54, České Budějovice, R.P. vyhledal poškozenou T.P. na pokoji v Nemocnici České Budějovice, kde byla hospitalizována a zde jí opět vyhrožoval tím, že jestli ho udá, tak ji zabije s pak zabije i sebe.

Případová studie číslo 3

Dne 09. 07. 2020 v době od 19:00 hodin, ve společné domácnosti v bytě č. 9 ve třetím patře panelového domu na adrese K Chocholy v Českých Budějovicích slovně napadl svojí matku Janu Némethovou, a to vulgárními výrazy, které doplnil slovy: „ Je třeba tě zabít, jednou tě zabiju“, čímž v poškozené vzbudil důvodnou obavu o její život a zdraví.

Případová studie číslo 4

T.K. v místě svého bydliště, v bytě panelového domu č. 8 v ul. Vodňanská v Českých Budějovicích, bouchal rukami do umakartové desky bytového jádra, které poškodil, kdy na výzvu svého otce J.K., aby toho nechal reagoval tak, že svou matku verbálně napadl slovy: "ty krávo, píčo, kundo, já vás stejně zabiju!". Na opětovnou výzvu otce, ať toho nechá, verbálně napadl svého otce J.K. slovy: „ Ty černá svině, zmrde, feťáku, já tě zabiju!". Uvedeným jednáním J.K., vzhledem i ke svému obdobnému jednání v předešlé době, vzbudil v poškozených J.K. a V.K. důvodnou obavu o zdraví a život, poškozením desky bytového jádra způsobil J.K. a V.K. škodu ve výši 3.000,- Kč. Vzhledem k tomu, že trestní stíhání T.K. je podmíněné souhlasem poškozených J.K. a V.K. a ze strany poškozených nebyl souhlas dán, byla věc podle ustanovení § 159a odstavce 2 trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odstavec 1 písmeno k) trestního řádu odložena.

5 Závěr

Problematika domácího násilí byla v naší společnosti v minulosti a bude existovat i v budoucnosti, s čímž v kontextu souvisí i ta skutečnost, že byl na základě obdržných odpovědí z dotazníkového šetření splněn hlavní cíl této bakalářské práce, což bylo zjištění, v jaké formě a míře se senioři v rezidenčním zařízení setkávají s problematikou domácího násilí. Bude obtížné toto patologické jednání ze společnosti zcela vymýtit. Zde se naskýtá závěrečná otázka, jak tomuto problému čelit, jaká opatření přijmout jak ze strany institucí, které se v dané problematice angažují a orientují, tak ze strany orgánu činných v trestním řízení, tj. Policii České republiky.

Pozitivním jevem v dané problematice je skutečnost, že veřejnost, v této bakalářské práci zaměřená na rizikovou skupinu seniorů o daném problému má určité základní informace a také základní znalosti o tom, na jakou instituci se v případě ohrožení domácím násilím obrátí na pomoc, ať již laickou nebo odbornou. Jelikož podle mého názoru se vždy každá situace, ať je jakkoliv vážná a svým způsobem specifická, dá řešit a vyhledat způsoby, jak ohrožené osobě pomoci. S tím samozřejmě souvisí i pozitivní a kladná spolupráce ohrožené osoby s danou institucí, i když například situace v násilném jednání ze strany rodinného příslušníka v uzavřené domácnosti je pro seniora velmi těžká a bolestná. Samozřejmě v České republice vznikly různé specializované programy, provádějící výzkumy, na kterých je potřeba stavět a ucelovat informace, které by cílové skupině seniorů mohly být prostřednictvím televize v určitém programu prezentovány. Velmi náročná situace a neúnosná zátěž v dané problematice je pro pečovatele a ošetřovatele, ať již v rezidenčních zařízeních, tak pro rodinné příslušníky, kteří se starají v domácnosti o seniora v pokročilém věku, jelikož musí být psychicky vyčerpaní ve stereotypních činnostech vykonávaných v rámci péče o danou osobu. Na základě tohoto problému by bylo vhodné poukázat na možnost pro tyto pečovatele a samostatné rodinné příslušníky zajistit zařízení, do kterého by šlo seniora umístit na cca 14 dnů. Výše uvedeným osobám by bylo umožněno nabrat fyzické a psychické síly.

Dalším návrhem na zlepšení znalosti a informovanosti, především k cílové skupině seniorů, by byly častější a pestřejší přednášky, debaty a prezentace v domovech důchodců pro seniory, konkrétně z řad proškolených pracovníků Policie České republiky, kteří by mohli na základě svých zkušeností z praxe posluchačům vysvětlit nebezpečnost a následky v problematice domácího násilí, jelikož je potřeba v této věci neustále hovořit. V neposlední

řadě je důležité, aby byla zmíněna funkčnost Intervenčních center, kterých je v celé České republice velké množství. Pracovníci jsou odborně vyškoleni na danou problematiku, což je samozřejmě velmi pozitivní. Funkčnost a prezentace měla být pro seniory a další ohrožené osoby v televizním programu více medializována.

6 Seznam použité literatury

BURIÁNEK, Jiří a kol. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-914-6

CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti*. Přel. Jana Mandelíková, Vyd. 1. Praha: Albatros, 2007. ISBN 80-7368-110-2

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., a kol., *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2

Podoby násilí v rodině: příručka pro pomáhající profese. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 8070214163

HABART, P., HÁVA P. *Týrání a zanedbávání seniorů: problém elder abuse v zařízeních ústavní sociální péče. Zdravotnictví v České republice*. ISSN 1213-6050

JAROŠOVÁ, D. *Péče o seniory*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. ISBN 80-7254-914-6

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-678-0

TOŠNEROVÁ, T. *Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině, průvodce pro zdravotníky a profesionální pečovatele*, Praha: ambulance pro poruchy paměti: Ústav lékařské etiky 3. LF UK Praha, 2002. ISBN 80-238-9505-2

BEDNÁŘOVÁ Z., MACKOVÁ K., WUNSCHOVÁ P., BLÁHOVÁ P. *Domácí násilí – Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*, Praha: Acorus, c2009. ISBN 978-80-254-5422-0

- STŘÍLKOVÁ P., FRYŠTÁK. M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím, Ostrava: Key Publisching, 2009. ISBN: 978-80-7418-022-4
- GJURIČOVÁ Š., KOCOURKOVÁ, J. KOUTEK. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3
- KOUKOLÍK F., DRTILOVÁ J. *Zlo na každý den – Život s deprivanty I*. Praha: Galén, 2001. ISBN 80-7262-088-6
- MARVÁNOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Ostrava: Linde, 2007. ISBN 80-861313-76-4
- NEVŘALA, J. *Forenzní psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. ISBN 80-7042-260-2
- PLAMÍNEK, J. *Řešení konfliktů a umění rozhodovat*. Praha: Argo, 1994. ISBN 80-85794-14-4
- STŘÍLKOVÁ P., FRYŠTÁT M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY, 2009. ISBN 978-80-7418-020-0
- TOŠNEROVÁ, T. *Jak si vychutnat seniorská léta*. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2104-7
- JUDr. VOŇKOVÁ J., MACHÁČKOVÁ R. a tým právníček AdvoCats for Women, *Domácí násilí – právní minimum pro lékaře*, 3. vydání, 2004. ISBN 978-80-903626-8-0
- HOLÁ, I. a kol., *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*, Brno: Spondea, a.s., 2016. ISBN 978-80-270-1120-9
- VITOUŠOVÁ, P. *Domácí násilí – informace a praktické rady pro ohrožené osoby*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 3. upravené vydání, 2009. ISBN 978-80-86284-82-8
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek o násilí*. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2004. ISBN 80-7013-397-X
- ŠPATENKOVÁ, N. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2624-3
- PETŘKOVÁ, A. *Úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1
- SAK, P., KOLESÁROVÁ, K. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. Sociologie (Grada).

MACHÁČKOVÁ, R. *Práva starších osob v České republice pohledem právníka*. In: TOŠNEROVÁ, Tamara. *Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině: průvodce pro zdravotníky a profesionální pečovatele*. 2. vyd. Praha: Ambulance pro poruchy paměti, 2002

ŠPATENKOVÁ N., SMÉKALOVÁ L. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada, 2015.

PACOVSKÝ, V. *O stárnutí a stáří*. Praha: Avicenum, 1990. ISBN 80-201-0076-8

TOŠNEROVÁ T. *Ageismus – průvodce stereotypy a mýty o stáří*. Praha: Ambulance pro poruchy paměti, 2002. ISBN 80-238-9506-0

SPURNÝ, J. *Psychologie násilí – o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha: Euronion, 1996. ISBN 80-85858-30-4

ÚLEHLOVÁ, D. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2009. ISBN 978-80-7013-502-0

VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy současné společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0337-4

ŠKODA J., DOULÍK P. *Pomáhající profese v reflexi aktuálních společenských změn*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, 2009. ISBN 978-807414-123-2

MARTINKOVÁ, M. *Špatné zacházení s osobami pokročilého věku – se zvláštním zřetelem k domácímu násilí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-087-8

DUFKOVÁ, I. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005. ISBN 80-239-5686-8

VIDOVIČOVÁ, L., LORMAN, J., STEHLÍKOVÁ, D. *Život v domovech pro seniory; problémy týrání, zneužívání a zanedbávání péče v domovech pro seniory*, Praha: Úřad vlády ČR, 2008. ISBN 978-80-87041-62-8

PICHAUD, C. *Soužití se staršími lidmi – praktické informace pro ty, kdo doma pečují o staré lidi, i pro sociální a zdravotnické pracovníky*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3

CHRÁSTKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada 2007, ISBN 978-80247-1369-4

Internetové zdroje:

<https://www.zivot90.cz/cs/asistence/senior-telefon>

http://www.andelnadrate.cz/pomahame/linka-pro-seniory?gclid=EAlalQobChMIkja57WC7wIVBBd7Ch0RlwJzEAAYASAAEgLIDPD_BwE

<https://www.elpida.cz/linka-senioru>

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

Intranetové zdroje:

<http://c-etr.pcr.cz/etr/>

7 Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 1: Zjištění pohlaví.....	30
Tabulka 2: Věkové rozdělení respondentů.....	31
Tabulka 3: Zkušenost s problematikou domácího násilí.....	32
Tabulka 4: Rozdělení spáchaného jednání.....	33
Tabulka 5: Špatné zacházení z důvodu bezmocnosti nebo bezbrannosti.....	34
Tabulka 6: Jednalo se o osobu z rodiny nebo osobu blízkou.....	35
Tabulka 7: O jakou osobu se jednalo.....	36
Tabulka 8: Jednalo se o jednu nebo více osob.....	37
Tabulka 9: Kolikrát k tomuto jednání ze strany agresora došlo.....	38
Tabulka 10: S kým senior bydlel v době, kdy k špatnému zacházení došlo.....	39
Tabulka 11: Komu se senior se špatných zacházením svěřil.....	40
Tabulka 12: Na jakou instituci se v dané problematice má senior obrátit.....	41
Tabulka 13: Je problému špatného zacházení věnována dostatečná pozornost.....	42

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů.....	31
Graf 2: Věk respondentů.....	32
Graf 3: Zkušenost s problematikou domácího násilí	33
Graf 4: Rozdělení spáchaného jednání.....	34
Graf 5: Špatné zacházení z důvodu bezmocnosti nebo bezbrannosti.....	35
Graf 6: Jednalo se o osobu z rodiny nebo osobu blízkou.....	36
Graf 7: O jakou osobu se jednalo.....	37
Graf 8: Jednalo se o jednu nebo více osob.....	38
Graf 9: Kolikrát k tomuto jednání ze strany agresora došlo.....	39
Graf 10: S kým senior bydlel v době, kdy k špatnému zacházení došlo.....	40
Graf 11: Komu se senior se špatných zacházením svěřil	41
Graf 12: Na jakou instituci se v dané problematice má senior obrátit.....	42
Graf 13: Je problému špatného zacházení věnována dostatečná pozornost	43
Graf 15: Byli senioři v problematice domácího násilí poučeni.....	45

8 Seznam příloh

Příloha 1 – Statistiky domácího násilí	I.
Příloha 2 – Nejdůležitější právní předpisy	II.
Příloha 3 – Žádost o souhlas k poskytnutí materiálů PČR.....	III.
Příloha 4 – Žádost o souhlas k dotazníkovému šetření	IV.
Příloha 5 – Dotazník v původním znění	V.
Příloha 6 – Dotazník se zodpovězenými otázkami.....	VI.

Příloha č. 1 – Statistiky domácího násilí (KRPC – Jihočeský kraj)

Celkem ohrožených osob							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Σ
KRPA	429	423	379	367	335	68	2 001
KRPB	277	268	280	253	278	67	1 403
KRPC	114	106	99	107	98	16	540
KRPE	173	137	163	135	100	14	722
KRPH	88	259	162	196	253	55	1 013
KRPJ	95	106	131	167	115	30	644
KRPK	213	163	175	140	112	23	826
KRPL	67	168	164	158	236	30	823
KRPM	202	203	174	184	194	37	994
KRPP	62	63	90	56	86	21	378
KRPS	231	231	252	268	164	35	1 181
KRPT	203	275	328	286	217	91	1 400
KRPU	394	414	467	378	329	65	2 047
KRPZ	119	126	111	105	117	23	601
Σ	2 667	2 942	2 955	2 800	2 634	575	

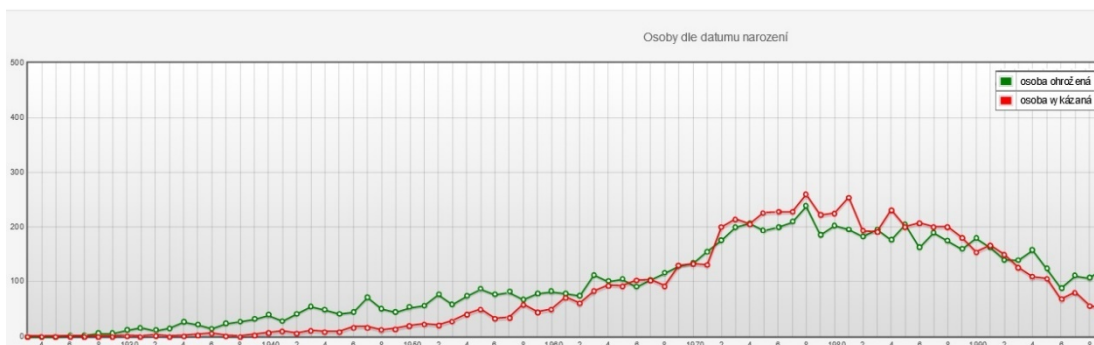
Ohrožené osoby dle pohlaví							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Σ
muž	793	921	882	900	815	174	4 495
žena	1 874	2 021	2 063	1 900	1 819	401	10 078
Σ	2 667	2 942	2 955	2 800	2 634	575	

Ohrožené osoby dle typu							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Σ
nezletilý (0 - 14 let)	1 138	1 254	1 315	1 206	1 127	242	6 282
mládež (15 - 17 let)	129	152	148	138	110	33	710
dospělý (18 - 64 let)	1 240	1 342	1 312	1 268	1 199	265	6 626
senior (> 65 let)	160	194	180	188	198	35	955
Σ	2 667	2 942	2 955	2 800	2 634	575	

Ohrožené osoby dle STP	
STP	osob
CZE	13 683
UKR	295
BGR	27
ROU	24
MNG	21
MDA	17
BLR	7
DEU	7
GBR	6
AZE	4
ostatní STP	41
Σ	41

Aktualizace k datu
31.03.2021

Zdroj: <http://c-etr.pcr.cz/etr/>

Počet případů s incidentem (f.349)							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Σ
CPR	0	0	2	0	0	0	2
KRPA	638	624	1 081	1 306	1 627	378	5 654
KRPB	652	680	1 202	1 350	1 522	280	5 686
KRPC	293	250	344	326	295	63	1 571
KRPE	420	272	422	463	431	81	2 089
KRPH	115	242	176	370	499	76	1 478
KRPJ	310	238	369	425	360	91	1 793
KRPK	209	178	200	189	171	38	985
KRPL	209	218	264	292	521	93	1 597
KRPM	783	569	781	923	1 073	225	4 354
KRPP	98	105	112	147	190	47	699
KRPS	280	281	310	315	294	56	1 536
KRPT	854	828	978	1 016	867	192	4 745
KRPU	515	458	574	533	454	98	2 632
KRPZ	363	359	748	727	681	144	3 022
OS	0	0	0	1	0	0	1
Σ	5 749	5 302	7 563	8 383	8 985	1 862	

Počet případů s vykázaním (f.350)							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Σ
KRPA	209	207	191	183	171	38	999
KRPB	117	107	112	115	130	26	607
KRPC	49	54	47	52	45	7	254
KRPE	80	64	57	54	43	8	306
KRPH	48	120	79	99	113	21	480
KRPJ	49	44	64	73	53	14	297
KRPK	92	86	74	59	49	10	370
KRPL	33	80	75	76	105	15	384
KRPM	95	92	77	73	75	19	431
KRPP	26	32	32	27	40	9	166
KRPS	114	105	117	124	83	19	562
KRPT	95	115	127	128	93	31	589
KRPU	176	198	197	159	136	25	891
KRPZ	55	60	53	50	49	9	276
Σ	1 238	1 364	1 302	1 272	1 185	251	

Počet opakovaně vykázaných osob							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Σ
KRPA	13	26	19	19	20	1	98
KRPB	5	1	7	13	17	0	43
KRPC	3	3	3	1	6	0	16
KRPE	14	5	5	3	1	0	28
KRPH	3	20	23	19	19	0	84
KRPJ	4	5	6	9	13	0	37
KRPK	3	8	7	5	4	0	27
KRPL	1	5	5	3	2	0	34
KRPM	7	4	7	7	4	0	29
KRPP	0	1	3	0	1	3	8
KRPS	9	10	18	13	8	3	61
KRPT	1	9	11	15	5	3	44
KRPU	13	29	19	20	19	1	101
KRPZ	3	12	7	3	3	0	28
Σ	79	138	140	128	142	11	

Celkem vykázaných osob							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Σ
KRPA	209	207	192	183	172	38	1 001
KRPB	117	108	112	115	130	26	608
KRPC	49	55	47	52	45	7	255
KRPE	80	64	57	54	43	8	306
KRPH	40	118	79	99	113	21	470
KRPJ	46	42	63	72	53	14	290
KRPK	92	87	74	59	49	10	371
KRPL	33	80	75	76	106	15	385
KRPM	95	92	78	73	75	19	432
KRPP	26	32	32	27	40	9	166
KRPS	114	105	117	126	83	19	564
KRPT	71	113	127	127	93	31	562

Vykázané osoby dle pohlaví							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Σ
muž	1 169	1 314	1 273	1 225	1 137	240	6 358
žena	36	47	30	47	51	11	222
Σ	1 205	1 361	1 303	1 272	1 188	251	

Vykázané osoby dle typu							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Σ
mládež (15 - 17 let)	1	4	2	7	3	1	18
dospělý (18 - 64 let)	1 166	1 321	1 257	1 233	1 140	236	6 353
senior (> 65 let)	38	36	44	32	45	14	209
Σ	1 205	1 361	1 303	1 272	1 188	251	

Aktualizováno ke dni
31.03.2021

Zdroj: <http://c-etr.pcr.cz/etr/>

Příloha č. 2

Nejdůležitější právní předpisy (de lege lata) v oblasti problematiky domácího násilí jsou zejména:

- Zákon číslo 1/1993 Sb., Ústava ČR
- Zákon číslo 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon číslo 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
- Zákon číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník
- Zákon číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon číslo 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím
- Zákon číslo 251/2016 Sb., o některých přestupcích
- Zákon číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon číslo 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon číslo 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
- Zákon číslo 108/2006 Sb., o sociálních službách
- Zákon číslo 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

JID: PCROZETKpo88780205
KRAC-44865-1/ČJ-2020-020111

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje
Územní odbor České Budějovice
Obvodní oddělení Čtyři Dvory
M. Chlajna 45, 370 05 České Budějovice

České Budějovice, 02. 07. 2020
Počet stran: 1

Ž Á D O S T

Ve věci: Žádost o udělení souhlasu pro využití materiálů k bakalářské práci

Hodnostní označení, titul, jméno, příjmení: **prap. Tomáš Carda** OČČ: 324738

Zařazení (služba, organizační článek, funkce, služební hodnost): **OOP Čtyři Dvory, inspektor**

Telefon: 974226720 e-mail: tomas.carda@pcr.cz Mobilní tel: 724 690 786

Adresa trvalého bydliště: **K. Chocholy 1284/4, České Budějovice, PSČ: 370 05**

Obsah žádosti:

Vážený pane řediteli, jako student bakalářského studia na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích bych Vás chtěl tímto požádat o udělení souhlasu pro využití interních materiálů z intranetových stránek "Náměstek ředitele pro vnější službu – odbor obecné kriminality (domácí násilí)", dostupné z <https://e-portal.pcr.cz/nrskpv/ook/domacinasilii/SitePages/DomovskaStranka.aspx>, které bych rád použil při zpracování mé bakalářské práce na téma "Domácí násilí páchané na seniorech". V případě využití kauzistik budou veškerá osobní data změněna nebo nebudou vůbec použita, a to v souladu se zákonem číslo 113/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

prap. Tomáš Carda
inspektor

Stanovisko vedoucího organizačního článku: doporučuji x nedoporučuji

Datum:

npor. Mgr. Petr Tomandl
komisař

Stanovisko vedoucího odboru (pokud žádá): doporučuji x nedoporučuji

13.7.20

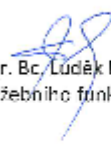
v z. npor. Mgr. Bc. Imrich Husár
zástupce vedoucího

plk. JUDr. Mgr. Michal Holčápek

Další stanoviska:

Žadatel je zařazen na OOP Čtyři Dvory v 5. TT.

Stanovisko ředitele: schvaluji x neschvaluji

brig. gen. Mgr. Bc. Luděk Procházka
-podpis služebního funkcionáře

Prošlo personálním štábem dne:

24. 07. 2020

Seznámení policisty s (ne)souhlasným rozhodnutím: 09.07.2020

Příloha č. 4

Komu:

Ředitelka rezidenčního zařízení Domov důchodců pro seniory v Českých Budějovicích

Žadatel:

Tomáš Carda

K. Chocholy 1284/4

370 05 České Budějovice

Věc: Žádost o udělení souhlasu k provedení výzkumu v bakalářské práci

Jmenuji se Tomáš Carda a v současné době jsem studentem třetího ročníku bakalářského oboru Sociální pedagogika na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. K úspěšnému dokončení kombinovaného studia potřebuji obhájit bakalářskou práci na téma: „Domácí násilí páchané na seniorech“. K zjištění potřebných údajů ke své bakalářské práci Vás žádám o umožnění výzkumného šetření zabývající se problematikou domácího násilí na klientech, kteří jsou ve vašem rezidenčním zařízení umístěni.

Výzkumné šetření bude realizováno v období března roku 2021 a to formou anonymním dotazníkovým šetřením.

S úctou a přáním hezkého dne,

Tomáš Carda

Souhlasím/nesouhlasím s provedením dotazníkového šetření:.....

V Českých Budějovicích, dne:

Příloha č. 5

Dotazník v původním znění

Vážený seniore,

V současné době jsem studentem třetího ročníku Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, studijního oboru Sociální pedagogika. Tímto Vás žádám o spolupráci formou vyplnění anonymního dotazníku, přičemž zjištěné výsledky budou následně zpracovány a zároveň budou podkladem pro vypracování bakalářské práce týkající se Domácího násilí páchaného na seniorech. Na závěr bych Vám velice rád poděkoval za projevenou spolupráci.

Tomáš Carda, 3. ročník – PF JČU České Budějovice

1) Pohlaví

- a) Muž
- b) Žena

2) Kolik je Vám let?

- a) 65 – 70 let
- b) 71 – 75 let
- c) 76 – 80 let
- d) více

3) Setkal(a) jste se jako senior s určitým druhem špatného zacházení, které se týkalo přímo Vás, jako např. byl(a) jste okraden(a), ponižován(a), fyzicky napadán(a), atd.?

- a) Ano
- b) Ne

c) Nedokážu posoudit

*** Pokud bude Vaše odpověď Ne, přejděte k otázce číslo 12**

4) Pokud ano, o jaké jednání se jednalo?

a) Krádeže (např. finanční hotovosti, šperků, cenností)

b) Fyzické napadení

c) Slovní napadení (ponižování, urážky)

d) Podvody (lži, různé lsti)

e) Jiné

5) Domníváte se, že osoba, která se výše uvedeného jednání vůči Vám dopustila, využila vaší bezmocnosti, bezbrannosti, respektive vyššího věku?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

6) Byla osoba, která Vám ubližovala a jednalo se o typ domácího násilí, někdo z Vaší rodiny nebo blízký?

a) Ano

b) Ne

7) Byla osoba, která Vám ubližovala a jednalo se o typ domácího násilí, někdo z Vašeho sousedství, sociální pracovník, zdravotnický personál?

a) Soused

b) Sociální pracovník

c) Zdravotnický personál

d) Jiná osoba, uveďte

8) Dopustila se na Vás špatného zacházení, například fyzického napadení, krádeže, ponižování, psychické vydírání násilná osoba samostatně, nebo se jednalo o skupinu více osob?

a) Jedna osoba

b) Dvě osoby

c) Skupina více osob

9) Kolikrát k tomuto jednání ze strany agresora vůči Vám došlo?

a) Jednou

c) Opakovaně

d) Mnohokrát

10) S kým jste bydlel(a) v době, kdy vůči Vám došlo k výše zmíněnému špatnému zacházení?

a) Ve společném obydlí s jinými členy rodiny

b) Ve společné domácnosti pouze se svým partnerem

c) Sám/sama ve svém domě

d) V rezidenčním zařízení pro seniory

e) Jiné, uveďte

11) Jestliže jste se jako senior setkal s jakoukoliv formou špatného zacházení, komu jste se s touto skutečností svěřil(a)?

a) Rodinnému příslušníkovi

b) Známé osobě, které plně důvěřuji

c) Pečovatele, ošetřovatele, sociální pracovníci

d) Policii České republiky

e) Nikomu

f) Někomu jinému, uveďte

12) Pokud jste se s jakoukoliv formou špatného zacházení nesetkali, víte na jaké zařízení nebo instituci byste se obrátili o pomoc nebo radu?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

13) Domníváte se, že je problému špatného zacházení páchaného na seniorech v současné době věnována dostatečná pozornost? (médiá, reklamy, sociální sítě, televize)

a) Ano

b) Ne

c) Jiná odpověď

14) Napište, jaká opatření a pomoc seniorům by se dala učinit, aby k jakémukoliv špatnému zacházení jako je fyzické napadání, bití, krádeže, a ponižování na seniorech nedocházelo?

15) Byli jste v dané problematice špatného zacházení; respektive s různými formami domácího násilí poučeni a seznámeni; jak se ve vzniklé situaci zachovat a zareagovat?

a) Ano

b) Ne

Příloha č. 6

Dotazník se zodpovězenými otázkami

Dotazník

Vážený seniore,

V současné době jsem studentem třetího ročníku Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, studijního oboru Sociální pedagogika. Tímto Vás žádám o spolupráci formou vyplnění anonymního dotazníku, přičemž zjištěné výsledky budou následně zpracovány a zároveň budou podkladem pro vypracování bakalářské práce týkající se Domácího násilí páchaného na seniorech. Na závěr bych Vám velice rád poděkoval za projevovanou spolupráci.

Tomáš Carda, 3. ročník – PF JČU České Budějovice

1) Pohlaví

a) Muž

b) Žena

2) Kolik je Vám let?

a) 65 – 70 let

b) 71 – 75 let

c) 76 – 80 let

d) více

3) Setkal(a) jste se jako senior s určitým druhem špatného zacházení, které se týkalo přímo Vás, jako např. byl(a) jste okraden(a), ponižován(a), fyzicky napadán(a), atd.?

a) Ano

b) Ne

c) Nedokážu posoudit

* Pokud bude Vaše odpověď Ne, přejděte k otázce číslo 13

4) Pokud ano, o jaké jednání se jednalo?

a) Krádeže (např. finanční hotovosti, šperků, cenností)

b) Fyzické napadení

c) Slovní napadení (ponižování, urážky)

d) Podvody (lži, různé lsti)

e) Jiné

5) Domníváte se, že osoba, která se výše uvedeného jednání vůči Vám dopustila, využila vaší bezmocnosti, bezbrannosti, respektive vyššího věku?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

6) Byla osoba, která Vám ubližovala a jednalo se o typ domácího násilí, někdo z Vaší rodiny nebo blízký?

a) Ano

b) Ne

7) Byla osoba, která Vám ubližovala a jednalo se o typ domácího násilí, někdo z Vašeho sousedství, sociální pracovník, zdravotnický personál?

a) Soused

b) Sociální pracovník

c) Zdravotnický personál

d) Jiná osoba, uveďte

8) Dopustila se na Vás špatného zacházení, například fyzického napadení, krádeže, ponižování, psychické vydírání násilná osoba samostatně, nebo se jednalo o skupinu více osob?

a) Jedna osoba

b) Dvě osoby

c) Skupina více osob

9) Kolikrát k tomuto jednání ze strany agresora vůči Vám došlo?

a) Jednou

c) Opakovaně

d) Mnohokrát

10) S kým jste bydlel(a) v době, kdy vůči Vám došlo k výše zmíněnému špatnému zacházení?

- a) Ve společném obydlí s jinými členy rodiny
- b) Ve společné domácnosti pouze se svým partnerem
- c) Sám/sama ve svém domě
- d) v rezidenčním zařízení pro seniory
- e) Jiné, uveďte

11) Jestli-že jste se jako senior setkal s jakoukoliv formou špatného zacházení, komu jste se s touto skutečností svěřil(a)?

- a) Rodinnému příslušníkovi
- b) Známé osobě, které plně důvěřuji
- c) Pečovatelle, ošetřovatelce, sociální pracovníci
- d) Policii České republiky
- e) Nikomu
- f) Někomu jinému, uveďte

12) Pokud jste se s jakoukoliv formou špatného zacházení nesetkali, víte na jaké zařízení nebo instituci byste se obrátili o pomoc nebo radu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

13) Domníváte se, že je problému špatného zacházení páchaného na seniorech v současné době věnována dostatečná pozornost? (médiá, reklamy, sociální sítě, televize)

a) Ano

b) Ne

c) Jiná odpověď *dobře*

14) Napište, jaká opatření a pomoc seniorům by se dala učinit, aby k jakémukoliv špatnému zacházení jako je fyzické napadání, bití, krádeže, a ponižování na seniorech nedocházelo?

Veřejný sběr dobrovolnic, školení!

15) Byli jste v dané problematice špatného zacházení; respektive s různými formami domácího násilí poučení a seznámení; jak se ve vzniklé situaci zachovat a zareagovat?

a) Ano

b) Ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tomáš Carda

Obor: Sociální pedagogika

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Domácí násilí páchané na seniorech

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 42

Celkový počet stran příloh: 13

Počet titulů českých použitých zdrojů: 37

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 5

Vedoucí práce: PhDr. Olga Vaněčková